

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ! З НОВИМ РОКОМ!

МИСЛИТИ – І ТВОРИТИ ДОБРО!

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 24 (617)
ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
24 грудня 2024 року

ПРИВІТАННЯ

У НОМЕРІ

Стор. 2-3

ЩИРО ВДЯЧНИЙ УСІЙ НАШІЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ РОДИНІ

Шановні колеги та студенти! Дорога університетська родино!

Уже три роки триває жорстока війна в нашій країні. Вже другий раз поспіль зустрічаємо Різдво та Новий рік з неймовірним болем за наших загиблих і поранених воїнів, з великим смутком і жалем за всі понівечені ворогом українські міста й села, з хвилюванням і тривогою за майбутнє наших дітей.

І сьогодні, напередодні величного свята Різдва Христового, ми особливо вдячні тим працівникам, студентам і випускникам університету, які захищають чи захищали нашу землю від агресора у лавах Збройних сил України. Дякуючи їм, а також сотням тисяч наших воїнів, які на цей час залишаються під обстрілами в окопах, ми маємо можливість зустріти свято в затишних домівках у родинному колі. Ми низько схиляємо голови перед подвигом випускників і працівників університету, які загинули на цій страшній війні заради України. Під час Різдвяних свят щирою молитвою згадаймо наших героїв, які життям заплатили за право бути всім нам українцями.

Я щиро вдячний усім членам нашої університетської родини, для кого оборона України стала важливою справою – нашим волонтерам, які формують медичні аптечки, виготовляють окопні свічки, плетуть маскувальні сітки, здають кров, опікуються внутрішньо переміщеними особами; працівникам клінічних кафедр, які оперують і лікують поранених бійців; працівникам стоматологічного центру, які лікують і протезують військових і ветеранів; нашим психіатрам і психологам, які надають психологічну допомогу військовим і членам їхніх родин у Центрі ментального здоров'я університету; фахівцям симуляційного центру, які готують бойових медиків, проводять курси з тактичної медицини та домедичної допомоги; всім, хто з готовністю відгукувався на неодноразові прохання адміністрації про фінансову допомогу нашим воїнам. У великій війні

немає маленьких справ і внесок кожного з вас неоціненний.

Попри жорстоку війну, ми з вами зробили все можливе, щоб наш університет продовжував успішно розвиватися, щоб якість освітнього процесу не знизилася й щоб фінансово-господарський стан залишався стабільним. 2024 року ми успішно провели вступну кампанію й до нашої студентської родини приєдналися майже тисячу молодих умотивованих людей. Університет укотре посів перші місця у світових і всеукраїнських рейтингах й упевнено утримує в них лідерські позиції. Досягнуто вагомих наукових результатів – ми перемогли у низці міжнародних конкурсів, стали учасниками кількох міжнародних програм, отримали низку закордонних наукових і освітніх ґрантів. У році, що минає, ми відкрили в університеті нові спеціальності – «Протезування-ортезування» та «Менеджмент в охороні здоров'я», а також низку спеціалізацій та курсів, розширили кількість міжнародних партнерів, уклали два проєкти в Національній службі охорони здоров'я України. Все це стало можливим завдяки професіоналізму, єдності та цілеспрямованості нашого колективу. Дякую всім за мож-

ливість разом, єдиною родиною гідно виконувати нашу спільну справу.

Дорогі друзі! Різдво Христове – це свято особливе. Вже понад два тисячоліття християни всього світу пов'язують з народженням Христа нові сподівання, надію на добрі зміни, віру в краще майбутнє. Нині в усіх нас єдине й найбільше бажання – перемога та мир. Тож нехай це особливе свято Різдва Христового принесе перемогу й мир нашій Україні, спокій, злагоду та щастя в усі українські родини! Нехай Різдвяна

зоря об'єднає всіх нас, запалить у наших серцях вогонь віри, надії та любові, поселить у наших душах чисте світло незгасних людських достоїнств та цінностей!

Різдво відкриває нам велич життя через народження Ісуса Христа, безмірну глибину любові, адже Бог стає людиною, щоб одного дня врятувати людство. Нехай це знакове свято Ісусового Різдва стане справжнім об'явленням Бога у душі кожного з нас, проживімо його з особливим трепетом! Нехай Новонароджений Спаситель дасть усім нам упевненість у завтрашньому дні, обдарує нас довголіттям і духовною радістю, зцілить наші недуги та осяє всіх нас любов'ю!

Упродовж Різдвяних свят просимо у Бога заступництва та опіки для наших захисників, молимося за мужність і силу воїнів, які боронять рідну землю, щиро віримо у перемогу України. Нехай наша спільна мрія про мирне, вільне та щасливе життя стане реальністю для нас і наших дітей!

**ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!
СЛАВІМО ЙОГО!
СЛАВА УКРАЇНІ!
ГЕРОЯМ СЛАВА!**

Ректор ТНМУ,
професор Михайло КОРДА

РІЗДВЯНІ ДНІ ПРИХОДЯТЬ КАЗКОЮ

Ще один рік ми прожили в умовах кривавої та виснажливої війни й ще одне Новоріччя незабаром переступить поріг наших домівок. Завдяки нашим захисникам зустрічимо Різдвяні свята у своїй Батьківщині – нескореній та незламній Україні. Звісно, не всім вдасться, як раніше зібратися у Святвечір великою та дружньою родиною, але, де б хто не був – на передовій з побратимами, в тилу, за родинним столом чи на нічному чергуванні – ми разом. Про родинні традиції на Святвечір, святкування Різдва Христового та найсолодші спогади дитинства розповіли фахівці нашого університету.

Стор. 6-7

ДОЦЕНТКА ОЛЕКСАНДРА АНДРІЙШИН: «ЩОБ БУТИ ЩАСЛИВИМ, ПОТРІБНО НАВЧИТИСЯ БАЧИТИ ХОРОШЕ В ЗВИЧАЙНОМУ»

Розмова з доценткою кафедри гістології та ембріології Олександрою Андрійшин, яку запросили цього разу до «Вітальні», виявилася напрочуд теплою та душевною. І хоча раніше ми жодного разу не зустрічалися, але спільні точки уподобань, смаків і захопленнь знайшли одразу. Олександра Прокопівна – цікава співрозмовниця, а ще талановита науковиця. В її науковому доробку – понад 60 наукових і навчально-методичних праць.

РІЗДВЯНІ ДНІ ПРИХОДЯТЬ КАЗКОЮ

Ще один рік ми прожили в умовах кривавої та виснажливої війни й ще одне Новоріччя незабаром переступить поріг наших домівок. Багато трапилося трагічних і сумних подій за цей час, але завдяки нашим захисникам українці зустрічатимуть Різдвяні свята у своїй Батьківщині – нескореній та незламній Україні. Звісно, не всім вдасться, як раніше, зібратися у Святвечір великою та дружньою родиною, але де б хто не був – на передовій з побратимами, в тилу, за родинним столом чи на нічному чергуванні – ми разом. І свято Різдва Христового – із запахом сіна та свічок, смаком куті та узвару буде з нами завжди. Грїтимо душу теплими спогадами дитинства, коли так яскраво мерехтіли блискітки новорічної ялинки, на покуті стояв Дідух, а на столі – смачна кутя, приготовлена бабусею чи мамою. Сусідські хлопчачі засівали зерном наші помешкання, а з порога линула знайома щедрувальницька пісня на честь господаря та господині з побажаннями миру й злагоди усьому сімейству. Ці атрибути рїздвяних дійств з нами з раннього дитинства, а спомини про них не стираються в пам'яті впродовж усього життя.

Про родинні традиції на Святвечір, святкування Різдва Христового та найсолодші спогади дитинства розповіли фахівці нашого університету.

З ПАХОЩАМИ БАБУСИНОЇ КУТІ

Лілія БАБІНЕЦЬ, завідувачка кафедри терапії та сімейної медицини ТНМУ, професорка:

– Гортаю сторінки пам'яті й спогадами лину туди, де хвойний запах ялинки переплітається з пахощами бабусиної куті – в місто Дубно, що на Рівненщині. Там родинний дім моєї мами. Я – із сім'ї військового й, зрозуміло, що практично все моє дитинство минало в переїздах – нові школи, люди, незвична мова, а в бабусі – все рідне, немає шуму, метушні. Святвечір і Різдво – це особлива атмосфера світлої радості, наповнена святковим настроєм, відчуттями загадковості та таємничості, пахощами бабусиних ласощів. Заглянеш у вікно, а там – морозець, падають сніжинки й цілі гори кришталевобілого снігу, який зараз чо-

мусь так рїдко трапляється. А в хаті – затишно, тепло, лише маятник настінного дерев'яного годинника порушує звичний спокій. Жар іде від печі, в якій підостає справжній житньо-пшеничний хліб, буханці такі, що руками не обіймеш. А який же він був смачний! По всій хатині розносяться солодкі пахощі медівників, які випікала бабуса Марія, з горіхами, натуральним гречаним медом, найкращі солодощі у світі. Хоча було мені тоді 6 чи 7 років, але добре запам'ятала, як бабуса готує кутю – на узварі, з домашніх груш та яблук, сипала туди кілька пригорщ родзинок і додавала втертого у макітрі маку, підсолоджувала її медом. Звісно, були на столі й традиційні 12 страв – пісні вареники з різними начинками, голубці, риба та ще надзвичайна капуста, яка мені дуже смакувала. Цей рецепт я вже згодом віднайшла у книзі Дарії Цвек «До святкового столу» під назвою «Пажиброда» (парена борода). Не раз намагалася приготувати її, але, як у бабусі, в мене не виходило, хоча я доволі непогано готую. Може, то смак дитинства має свій неповторний аромат, коли все здається таким принадним, апетитним, недарма ж кажуть, «як у бабусі».

А яка пречудова була у дитинстві коляда! Для мене, дитини радянської епохи, це щось дуже незвичне, здається, ніби з іншого світу, де все таке таємниче та загадкове. Розчервонілі від морозу дівчатка, хлопчики, сусіди стукають у двері: «Христос народився! Можна заколядувати?». І вже у нашому помешканні святковим дзвоном

лунає дзвінка коляда, усьому світу сповіщаючи про велику радість. Ці дитячі спогади – незабутні. Традиції святкування Різдва наповнюють тебе зсередини, несуть у собі відчуття любові до ближнього, поваги до предків, світлу радість душі. Усі рїздвяні традиції бабусиною дому успадкували мої батьки, а згодом вже я перенесла їх до своєї родини, навіть великий круглий стіл, подібний до того, за яким у сімейному товаристві відбувалося колись святкове частування, я теж придбала. Спільна молитва перед образом, мерехтіння воскової свічки, церковні пісні – це те, що відгукується і щемом, і тихою радістю в моєму серці й дотепер.

У ці нелегкі для нашої країни часи хочу побажати всім українцям сили духу, витримки, взаєморозуміння, всіма фібрами душі відчувати ці світлі рїздвяні дні, наповнені радістю та Божою благодаттю. Щоб світле свято Різдва Христового зіграло любов'ю та додало сили найкращим – нашим захисникам і захисницям, які нині боронять та відстоюють Україну. Нехай не покидає нас надія та віра у всеперемагальну силу Господньої любові, а небо відкриє свої обійми для найголовнішого таїнства – народження Ісуса. Вірю, що Україна обов'язково відродиться після цієї страшної війни, яка завершиться нашою Перемогою.

Рецепт соковитої куті від Лілії Бабінець

Для куті: півлітровий збанок пшениці склянка маку, 0,5 л волоських горіхів, цукру чи меду за смаком.

Очищене від висівок зерно пшениці, кілька разів промити, залити окропом і варити на малому вогні дві години, щоб зерно «розклеїлося». Воду, якщо випіла, слід доливати. Попередньо запарений у окропі мак розтерти в макітрі чи на кавомолці, як кому зручно. До звареної пшениці додати мак, за смаком цукор, мед і все перемішати. Щоб зробити більше чи менше густу кутю, додавайте переварену воду. За смаком також додайте подрібнені та злегка підсмажені волоські горіхи, частину яких дрібно змельть, а частину наріжте невеличкими кубиками.

Салат «Аншлаг» до рїздвяного столу

Злегка спасерувати на олії порізані великими шматочками печериці з цибулькою, посолити, поперчити. Остудити, а потім додати в рівних частинах крабове м'ясо, зварені та порізані шматочками курячі яйця. Заправити салат домашнім майонезом і посипати зеленню. Смачного!

ДАЙ, БОЖЕ, ЩАСТЯ Й ПЕРЕМОГИ!

Анатолій ВИХРУЩ, завідувач кафедри української мови ТНМУ, професор:

– Наближаються Різдвяні свята, наповнені тихою радістю й смутком, адже ті люди, які були колись поруч за святковим столом, залишилися хїба у спогадах. І знову чарка буде накрита хлібом. А ще залишилися їхні уроки. Шістдесят років тому приїхав якось на гостини до батька наш незабутній вуйко Микола, коваль із села Августівка, в якого ніхто не міг виграти в шахи. Залишившись наодинці з підлітком, запитав, чи знаю я молитву «Отче наш»? Почув заперечну відповідь – і за декілька хвилин навчив. Диво з див. Коваль переміг радянську систему атеїстичного виховання. Переміг легко й невимушено.

У нашій родині Святвечір завжди святкували. І летів «рїй» з батьківської руки, залишаючи на стелі слїди куті, щоб водилися

бджоли та був достаток у домі. У своєму нотатнику батько Володимир починав день загадковими літерами – ДБЦ. Лише в роки незалежності зрозумів я слова галицького привітання для тих, хто працює: «Дай, Боже, щастя». Тому нині хочеться побажати працівникам ТНМУ – «Дай, Боже, вам щастя й Перемоги!».

А на згадку добрим людям дарую вірш.

*Рїздвяні дні приходять казкою,
Не зловживай Божою ласкою.*

Просиш здоров'я, радості, грошей,

Бажаєш почесней, друзів хороших.

Прагнеш першим підкорити світи,

А що, врешті-решт, даруєш ти?

Коли ти в печалі впадеш на шлях,

Бог мовчки несе тебе на руках.

Наробиш дурниць, хоч греблю гати,

Просить, зітхнувши, йти до мети,

Коли ти розбитий і зраджений світом,

Ангел як брат прикриє світлом...

Найкращий дар для Божого Сина,

Якщо саме ти є добра людина.

ЗБЕРЕГТИ ЗВИЧАЇ ТА ОБРЯДИ УКРАЇНСЬКОГО РОДУ

Надія ОЛІЙНИК, доцентка кафедри української мови, керівниця відділу комунікацій та маркетингу ТНМУ:

святкування народження Христа зачаровує своїм таїнством, дзвінками голосами колядників, казковою феєрією верте-

Надія ОЛІЙНИК з чоловіком Віктором і сином Юрком

– Найтепліші спогади для кожного з нас – це спогади дитинства, коли все видається таким яскравим, дивовижним, а

пу, пахощами бабусиних смаколиків. Тоді так тепло й затишно стає на душі, а ти наповнюєшся цією світлою радістю.

РІЗДВЯНІ ДНІ ПРИХОДЯТЬ КАЗКОЮ

Пригадую, як на Святвечір ми збиралися всією родиною в бабусиній оселі у містечку Хоростків. Троє доньок вже мали свої сім'ї, то ж за святковим столом було не менше, як п'ятнадцять осіб, приїздила тітка зі Львова, ми з Тернополя, ще одна мамина сестра мешкає у Хоросткові. Із самого ранку кипіла робота. Жінки та дівчата, всі три покоління, поралися на кухні – готували Святу вечерю: ліпили вареники, крутили пісні голубці, смажили рибу, варили узвар та пшеницю на кутю. Завжди дотримувалися традиції не менше 12 страв на столі. У хаті ставили Дідуха, приносили обережок пахучого сіна, клали його під виштий обрус, бо Христос також на сніні родився, пояснювала бабуся. На всі кути стола – по головці часнику, бо він символізує здоров'я, яке не полишатиме всіх присутніх упродовж року. Мій чоловік і брат традиційно терли мак для куті. Розпочиналася Свята вечеря зі спільної молитви перед образом, мерехтливо горіла свічка й кожен пошепки промовляв: «Отче наш». На початку вечері бабуся завжди благословляла наш рід такими словами: «Нас багато, а на наступний рік бажаю, щоб було ще більше». Й справді, з кожним роком наша родина збільшувалася – в когось народжувалися дітки, при-

ли траплялося так, що разом з нами до бабусиній оселі на Різдво приїжджали наші родичі чи друзі. Татова племінниця, моя сестра, родом з Миколаївщини, але навчалася у Тернополі, неодноразово гостила на свята у моєї бабусі. Одного разу тато запросив на вечерю свого товариша, нині всесвітньо відомого художника Івана Марчука. Святвечір він провів з нами, а святкувати Різдво вже з татом поїхав до сестри, на свою малу батьківщину. У нас з того часу світлина збереглася. Які то були незабутні роки!

Пригадалося, як після Святої вечері починалися забави. Діти бігали по долівці, залазили під стіл і там «квоктали», «кукурікали», щоб квочки сідали, кури неслися, й загалом – усіляка живність велася. Бабуся ж кидала нам за це цукерочки та давала гроші, ми ж намагалися один одного перекирчати, аби більше подарунків отримати. Учасники цього дійства щороку змінювалися, бо хтось вже подорослішав і поступився

часу багато вишивала й я попросила її також мені вишити таку скатертину. Тепер коли беру її до рук, здається, що якесь особливе тепло це вишиття випромінює, спогади навіює. Кілька років тому бабуся відійшла у засвіти, але її повчання, заповіді збереглися донині й уже моя мама – наша берегиня – продовжує та дбайливо береже різдвяні традиції нашого роду.

Різдвяні смаколики від Надії Олійник Медяники

360 г борошна перетерти з 140 г масла. Потім до цієї маси

додати 2 ч.л. меленої кориці, 2 ч.л. меленого імбиру, 0,5 ч.л. соди, 2 ст. л. меду, 3 жовтки, 80 г цукру та замісити еластичне тісто й поставити його на холод щонайменше на дві години. Вирізати медяники за допомогою формочок, розкласти на деко, вистеленому пергаментним папером і випікати. Готові смаколики остудити, а згодом покрити глазур'ю та прикрасити.

Глазур:

1 білок, 150 г цукрової пудри, трішки соку лимона збити до стійких піків.

Гарбузові кекси

Зварити гарбуз і зблендерувати в пюре, охолодити. До 300 г борошна додати 1,5 ч. л. порошку до печива. В окремій посудині збити 200 г цукру, 1 п. ванільного цукру, щіпку солі та 2 яйця. Додати 250-270 г гарбузового пюре, 100 мл олії та «борошняну суміш». Тісто виходить, як густа сметана. Пекти у формах для кексів 20-25 хв.

СВЯТО ТЕПЛА ТА РОДИННОГО ЗАТИШКУ

Олена ПРОЦІВ, директорка бібліотеки ТНМУ:

– Різдво Христове – особливе свято. Свято тепла та родинного затишку. Радісний день, який віщує про народження Сина Божого. Час, коли у будинках пахне смачною випічкою та ялинкою, а на вулицях нашого міста лунають колядки.

Для нашої родини Різдво – одне з найулюбленіших свят, особливий день, сповнений ароматів солодких пампучів, медвників з цинамоном і сімейного тепла. День, коли так хочеться, щоб у гості прийшли найближчі найдорожчі, найрідніші... І щоб, як у дитинстві: колядки, сніг, зимова казка.

Різдвяні традиції в нашій родині такі ж, як і у багатьох інших українських сім'ях. Ми прикрашаємо будинок, готуємо традиційні страви, даруємо один одному подарунки. Збираємося всією сім'єю за святковим столом. І розмовляємо: підбиваємо підсумки року, що минає, будемо плани на новий...

Різдво – це завжди щось надзвичайно чарівне! Це пухнастий сніг, запах ялинки й найтаємничіша ніч, коли яскравими зірочками висвічується нескінченна дорога наших мрій. Ми посміхаємося і радіємо, і трошки сумуємо... Ми дивимося на те, що встигли, змогли, що вдалося... І знову мріємо! Мріємо й сподіваємося на краще!

Напередодні світлого свята Різдва я бажаю всім нам найкращого, про яке кожен мріє сьогодні! Бажаю кожному знайти

дорогу до Бога й наполегливо йти цією дорогою щодня, черпаючи мудрість і натхнення у Всевишнього, створюючи щось своє – сяюче, добре, світле! Бажаю всім Перемоги та миру!

Христос народився!
Славимо Його!

Різдвяні пампушки від Олени Проців

На Різдво я зазвичай смажу пампушки з вишнями. У народі кажуть, що чим краще вони вдадуться, тим щасливішою буде родина в новому році. Тож, щоб рік був щасливим, спробуємо посмажити ідеальні пампушки.

Нам знадобиться: майже 1 кг борошна, 50 г дріжджів, пів літра молока, 100 г масла, 4 жовтки, 200 г цукру, дрібка солі, 3 столові ложки горілки (або рому), 1 пакетик ванільного цукру, вишні для начинки, олія для смаження, цукрова пудра для посипання.

Дріжджі потрібно розпустити в теплом молоці, додати дві столові ложки борошна й одну столову ложку цукру. Поставте опару в тепле місце, щоб почала бродити. Коли опара підніметься, додайте до неї жовтки, розтерті з цукром і маслом, сіль, ванільний цукор і горілку. Потім поступово додавайте борошно й добре вимішуйте до появи пухирців (тісто має бути м'яким, але не липким). Накрийте тісто рушником і залишіть у теплом місці на 1-2 год. Коли воно підніметься, розділіть на однакові порції, скачайте з них кульки, а потім розкачайте їх, або просто розплющіть на долоні. Всередину покладіть вишні, додайте трішки цукру та акуратно зліпіть пампуч. Готові пампушки викладіть на посипану борошном дошку, швом донизу й залишіть на 30-40 хвилин, щоб підросли.

Смажити пампушки потрібно в добре розігрітій олії на помірному вогні, щоб добре просмажилися. Готові пампушки посипати цукровою пудрою.

Різдвяні спогади, думки, віншування, рецепти занотувала Лариса ЛУКАШУК

Славетний художник Іван МАРЧУК у колі родини Надії ОЛІЙНИК – МАРЧИШИНІВ-ШЕВЧУКІВ на Святвечір (1995 р.)

бували зяті, невістки, з'являлися правнуки. І це було пречудово! Ми спілкувалися, обмінювалися останніми новинами, співали колядки, ходили колядувати, діти галасували, сміялися. Інко-

місцем молодшому, було надзвичайно весело та потішно.

А ще в нашій родині є дуже гарна традиція – застилати стіл на Святу вечерю та Різдво вишитим обрусом. Бабуся свого

ПІДТРИМКА

КОЛЕКТИВ ТНМУ ПЕРЕДАВ ДРОНИ НА ПОТРЕБИ ВІЙСЬКОВИХ

Колектив Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського нещодавно збирав кошти для придбання дрона «MAVIK-3 T». Цей пристрій попросили військовій третью окремої штурмової бригади (3 ОШБр), який потрібен їм для ведення ефективного відеоспостереження. Від ТНМУ нашим захисникам було передано 130 тисяч гривень на придбання необхідної техніки.

Окрім того, військовим передали п'ять FPV-дронів, які виготовляють наші студенти. Гроші на придбання комплексувальних також збирає колектив університету.

«Ми безмежно вдячні всьому колективі Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського за FPV-дрони та MAVIK-3 T. Майже із самого початку війни цей заклад вищої освіти разом з його очільни-

ком постійно допомагають усім необхідним для знищення агресора. Були дуже раді вручити ректорові університету Михайлу Корді найвищу нагороду третьої окремої штурмової бригади «Коїн». Висловлюємо щире подяку від всієї нашої бригади», – зазначив старший сержант третьої окремої штурмової бригади Геннадій Бутенко.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

ПАРАМЕДИК: ТОЙ, ХТО РЯТУЄ ЖИТТЯ

НА ІДЕЮ НАДИХНУЛИ СУСІДИ-ПОЛЯКИ

Власне, ідея підготовки парамедиків в Україні загалом і в Тернопільському національному медичному університеті ім. Івана Горбачевського зокрема вперше виникла в Арсена Гудими ще 2006 року. Під час міжнародної конференції, яку провели спільно з Українською військово-медичною академією та присвятили стандартам НАТО в організації надання допомоги на полі бою, Арсен Арсенович мав нагоду познайомитися з бригадою швидкої медичної допомоги з польського міста Бельсько-Бяла. Делегацію очолював директор місцевої станції швидкої Рішард Одживоєк. До складу бригади входили парамедики або ж ратівники медичні, як називають їх у Польщі. «До слова, полякам варто віддали належне в тому, що вони стараються для всього знайти польські відповідники, в тому числі й для медичних термінів, таким чином максимально зберігаючи чистоту рідної мови, – зауважує Арсен Гудима. – Саме тому слово «парамедик» на території своєї країни вони переклали, як ратівник медичний».

Історія становлення спеціальності парамедика в Польщі розпочалася зі вступом країни до Євросоюзу. Медична служба отримала завдання «підтягнути» надання екстреної допомоги у Польщі до загальноприйнятих європейських стандартів, щоб кожна людина, яка подорожуватиме Євросоюзом, могла у кожній державі отримати стандартний пакет безкоштовної екстреної медичної допомоги. Власне, саме у зв'язку з цим наші західні сусіди 1999 року

започаткували підготовку парамедиків. «Тобто у Польщі це почалося 1999 року, а в Україні – аж 2018-го, коли у вересні відбувся перший набір студентів у ТНМУ та Черкаську медичну академію, які вперше в нашій країні розпочали підготовку за освітньо-професійною програмою «Парамедик». Бачите, яка між нами дистанція», – наголошує Арсен Гудима.

Та повернімося ще до досвіду Польщі. Отож у цій країні на початку 2000-их років почали готувати парамедиків уже у спеціалізованих школах: упродовж 9-10 класів учні, крім загальноосвітніх предметів, вивчали ще програму для парамедиків, і фактично закінчували 11-ий клас школи, якщо по-

3 1 січня 2025 року до складу всіх виїзних бригаад екстреної медичної допомоги України мають входити лише парамедики та екстрені медичні техніки. Тож зараз триває активна перепідготовка лікарів і фельдшерів з медицини невідкладних станів, аби вони набули відповідний рівень знань і компетенції щодо надання допомоги на догоспітальному етапі та отримали кваліфікацію «парамедик».

У перспективі, на думку завідувача кафедри екстреної та симуляційної медицини, професора Арсена Гудими, більшість лікарів, які нині працюють у бригадах швидкої, залучать до допомоги на ранньому госпітальному етапі, а у системі екстреної допомоги залишаться фахівці-парамедики та фельдшери, які проходять відповідну спеціалізацію для порятунку людського життя. Процес перепідготовки триватиме орієнтовно до 2028 року й у системі екстреної допомоги мають залишитися лише ті, хто хоче та може там працювати. Водночас нарощується також навчання парамедиків у медичних вишах. «Таким чином держава чітко усвідомлює потребу парамедиків у системі охорони здоров'я, – наголошує Арсен Гудима. – Ця професія нарешті успішно зарекомендувала себе в Україні». Втім, шлях її впровадження та становлення в нас був доволі непростим.

рівнювати з нашими освітніми характеристиками, молодшими бакалаврами за спеціальністю «парамедик». Схоже навчання відбувалося й у медичних коледжах. Усе це було спрямоване на те, щоб упродовж найближчих десяти років підготувати понад 20 тисяч фахівців-парамедиків. Водночас за кошти Євросоюзу поляки змогли закупити нові карети швидкої допомоги, встановити в них найсучасніше обладнання відповідно до міжнародних стандартів і для якої найбільшої користі власних громадян.

Як пригадує Арсен Гудима, команда поляків-парамедиків, з якими він познайомився на згаданій вище міжнародній конференції, була дуже відкритою, щирою й охоче ділилася своїм досвідом і надбаннями. «Вони показували нам свою машину, обладнання, певні протоколи надання екстреної допомоги. Вже тоді в мене склалося дуже позитивне враження від того, наскільки в них все ергономічно, як все ретельно продумано та спрямовано на кінцеву мету – порятунок людського життя».

Далі – більше. Поляки запросили тернопольця на V літній польський чемпіонат швидкої допомоги, що відбувався у вересні 2006 року в містечку Грудек-над-Дунайцем. Неймовірно красива туристична місцина, багато рекреаційних зон, де розселили бригади швидкої допомоги. Стартували майже 90 команд. Радіус доїзду – понад 50 кілометрів. Одного дня читали лекції, проводили майстерки, наступного – організували конкурс, спрямований на практичне втілення почутого та побаченого. У лекціях, зокрема, подавали матеріал щодо змін до законодавства, впровадження новінок у системі надання екстреної медичної допомоги. Скажімо, тоді в Польщі були внесені зміни до

закону про сексуальне домагання. І ось відразу певного конкурсного дня олімпіади вигадали легенду, наче в якійсь сільській садибі була згвалтована дівчинка. До неї приїжджає бригада швидкої допомоги. Яка має бути тактика, як мають поводитися парамедики, яка комунікація, який обсяг медичної допомоги? Відпрацьовується кожен крок, кожне слово. Аналогічно, впроваджуючи елемент тактичної медицини, було зімітоване захоплення терористами заручників на дискотеці. Є заїгн спецпризначення, який штурмує, з'являються кульові поранення. Бригада вирішує, як діяти. Або ж на той час впроваджували спеціальну камізелку для іммобілізації голови, шиї та грудного відділу хребта типу Kendrick Extraction Device. Щоб відпрацювати її застосування, на приватному летовищі змодельовували падіння планера, з якого треба діставати пораненого й усупереч пошкодження хребта робити йому тракцію вгору з кабіни, яку, власне, без тієї камізелки виконати неможливо. І ось тут уже було видно, чи всі бригади укомплектовані такими камізелками, чи вміють їх накладати, чи можуть усе зробити, що потрібно в цій ситуації. Кожен екстрений випадок продумували та відшліфовували до найменших деталей. «Це справило на мене просто колосальне враження про службу екстреної медичної допомоги та її можливості в порятунку життя, – пригадує Арсен Гудима. – Усвідомлюючи, що на той час, 2006 року, військова підготовка в Україні, як і загалом армія, почали занепадати, наша кафедра медицини катастроф і військової медицини, яку я тоді очолював, вирішила змістити фокус саме на екстрену медичну допомогу».

НАШТОВХНУЛИСЯ НА НЕРОЗУМІННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ

Натхненна досвідом сусідів,

наприкінці 2006 року кафедра медицини катастроф і військової медицини ТНМУ підготувала команду студентів, знайшла автомобіль, укомплектувавши його майже так само, як і поляки. Уже в січні 2007 року наші студенти поїхали на зимовий чемпіонат бригад швидкої допомоги в місто Щирк, де доволі непогано виступили. Вони посіли 12 місце у загальному рейтингу, стали кращою закордонною командою й вибороли першість в одному із шести конкурсів – а саме на фізичну витривалість, до того ж перемогли польських медиків швидкої допомоги, які вже на той час мали можливість літати на гелікоптерах. Виступ наших студентів вважався дуже хорошим результа-

середня загроза для життя. Адже саме це мета швидкої допомоги – врятувати життя людини та довести її до лікувального закладу без серйозних ускладнень. Більшість же викликів швидкої у нас, мабуть, на той час понад 90%, була не пов'язана з невідкладними станами. Тобто швидка виїжджала на всі запити «пацієнтові погано». Через те витрачається величезний ресурс. «Уже нещодавно ми зі студентами взяли для прикладу 10 мільйонів викликів, з яких лише 20% невідкладних, що закінчуються шпиталізацією, а 80% викликів їх не стосуються. Помножите 8 мільйонів на 2500 гривень собівартості одного виклику й відразу побачите, яку суму держава втрачає на

Завідувач кафедри екстреної та симуляційної медицини, професор Арсен ГУДИМА

том. На неймовірно піднесених емоціях команда ТНМУ повернулася додому з бажанням імплементувати отриманий досвід в Україні. Але... Наштовхнулася на цілковите нерозуміння українських медиків. «У поглядах більшості ми читали єдину думку: що вони хочуть? Мовляв, у нас й так усе дуже добре, у нас швидка допомога – це виїзна лікарська допомога, а тут нам кажуть про якогось парамедика», – пригадує Арсен Гудима.

Утім, перемога на чемпіонаті в Польщі спонукала до змін у навчальному процесі нашого університету. 3 1 вересня 2007 року в ТНМУ започаткували курс медичного рятівництва, власне, це було навчання екстреної медичної допомоги, що з 2012 року стало обов'язковою дисципліною в усіх медичних вишах України.

За прикладом роботи поляків ТНМУ, а як з'ясувалося й Львівський центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, незалежно один від одного започаткували літній, а пізніше й зимовий чемпіонат бригад швидкої допомоги, які нині отримали статус національних. Тривалий час на них абсолютними чемпіонами ставали парамедики або з Литви, або з Польщі, постійно випереджуючи команди українських лікарів. Провівши аналіз, зрозуміли, чому так відбувалося. Справа ось у чому: на чемпіонатах імітують невідкладні стани, тобто стани, коли є безо-

необґрунтовані виклики, що могли б бути перепрофільовані у потрібний напрямок», – слушно зауважує Арсен Гудима.

Саме тоді виникла ідея щодо впровадження такої спеціальності, як парамедик. Задля цього команда ТНМУ впродовж 2010-2012 років провела низку конференцій під назвою «Актуальні питання підготовки кадрів з екстреної медичної допомоги та медицини катастроф». Під час них навіть представляли фахівців, які готують парамедиків у Польщі, та, на жаль, на той час більшість схилилася до думки, що саме посада фельдшера – глобальніша, а готувати лише парамедика – це обмежувати можливості людини в подальшому працевлаштуванні. Втім, проаналізувавши навчальні програми підготовки парамедика за кордоном і фельдшера в Україні, наші науковці побачили, що фельдшер має лише майже 12% навчального часу для вивчення медицини невідкладних станів, до того ж ці невідкладні стани стосуються роботи у відділенні – невідкладні стани в хірургії, в терапії та ін. А от догоспітальний етап у нас практично ніде не викладали. Тож фахівці ТНМУ ще більше утвердилися в думці, що навчати парамедиків нам просто необхідно, та громадська думка на той час залишила цю потребу без втілення.

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

ДАЛІ БУДЕ

АЛЬОНА ЧАРОДІЙ: «БАЧУ СЕБЕ ЩАСЛИВОЮ ЛЮДИНОЮ У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНІ»

Різдвяної ночі студентка третього курсу фармацевтичного факультету Альона Чародій загадає одне-єдине бажання: як і всі українці, вона мріє, щоб наступного року настала наша Перемога. Її, уродженці Кривого Рогу, з перших днів повномасштабного вторгнення довелося виїхати з рідного міста в Польщу. Там згодом Альона мала можливість вступити до медичного вишу. Втім, повернулася в Україну та обрала для навчання ТНМУ, бо переконана, що вдома завжди краще.

– Альоно, ми з вами спілкуємося у період різдвяно-новорічних свят, що з дитинства сприймаються, як казкові, чарівні. Ось й у вас прізвище таке незвичайне – Чародій. Як люди реагують, коли вперше чуять його?

– Насамперед хочу привітати всіх з прийдешнім Різдвам і Новоріччям. Що ж до мого прізвища, то так, воно й справді є незвичайним. Більшість людей пов'язують його з магією та чаклунством. Майже всі викладачі, які вперше чуять, звертають увагу, що моє прізвище незвичне, дуже гарне, що його не треба змінювати у будь-якому випадку.

Мені ж самій воно дуже подобається, для мене воно особливе. Насправді історія його виникнення доволі дивна: воно з'явилося через помилку у відновленні документів, що згоріли в танку під час Другої світової війни. Спочатку наше прізвище було Чередій.

– Звідки ви? Чим було сповнене ваше дитинство?

– Я народилася в Кривому Розі й дуже люблю це місто. Моя родина – найважливіше, що є у мене в житті. Всі спогади з дитинства для мене приємні й особливі. Але одним з найважливіших моментів для мене є день, коли народилася моя молодша сестричка, тоді я, напевно, була найщасливішою на світі!

Мама Ірина зараз працює медичною сестрою у школі, раніше була медсестрою в пологовому будинку, також у хірургічному відділенні. Тато Роман все життя працює водієм. Сестричка Анна молодша від мене на вісім років, їй зараз 12, займається танцями, як й я свого часу.

Я присвятила танцям 12 років. Зразковий колектив естрадного танцю «Браво» став для мене другим домом і другою сім'єю. Ми разом об'їздили практично всі куточки України, брали участь у багатьох конкурсах і за кордоном.

– Яке свято для вас улюблене?

– Найчарівніше свято для мене з дитинства – Новий рік. Завжди сім'єю збираємося в новорічну ніч. Для нас це є дуже важливим, адже, кажуть, як новий рік зустрінеш, так його і проведеш. Тож ми дуже трепетно ставимося до цієї традиції.

Традицій святкування Різдва в нашій родині також дотримуються. До слова, в мого тата день народження 7 січня, а ще донедавна цього дня відзначали Різдво. Тож напередодні ми збиралися всією сім'єю за Святою вечерю, готували 12 страв. Потім похресники несли своїм хресним вечерю додому, і вже там сідали за спільним столом.

– Щось з тернопільських звичаїв, коли дізналися про них, здивувало вас?

– Насамперед здивували деякі страви. Вперше у Тернополі я дізналася, що існують пісні голубці, для мене це було щось дуже дивне й незвичне. У Кривому Розі налисниками називають тоненькі млинці лише з кисло-молочним сиром, а з м'ясом – то в нас це лише бендерики. А в Тернополі налисники – млинці з будь-якою начинкою.

Новими стали для мене й деякі слова. Щоправда, я їх знала вже з польської мови, адже перших пів року великої війни жила у Польщі. Скажімо, коцик, калабаня, в нас таких слів ніколи не використовують.

– У Тернополі не почуваетесь чужою?

– Аж ніяк. Я навчалася в українськомовній школі, все життя розмовляю українською, тож жодних проблем у мене не було.

– Ви згадали про повномасштабне вторгнення росії в українську землю. Яким для вас був його перший день?

– Пригадую, що це був четвер. Прокинулася від того, що мені зателефонували й сказали, що почалася повномасштабна війна. Не могла ніяк повірити. Як таке може бути?! Це неправда! Знаєте, люди збирали тоді тривожні валізки. У мене вдома цього не робили, ніхто не вірив, що буде велика війна. Та дивлюся: мама швиденько збирає документи, речі. Тато пішов у гараж по автівку. Пригадую, ми з мамою стояли в кімнаті, була восьма година ранку, пролунав вибух. Ми тоді в чому були, в тому й вибігли на вулицю. Це був перший вибух, який ми почували, і це було дуже страшно... Коли ракетні обстріли почастішали, ми з мамою й сестрою вирішили поїхати в Польщу, тато залишився вдома.

Тож свій одинадцятий клас я закінчувала у Польщі, склапа

там іспити й мала можливість вступати у медичний виш на таких правах, як і поляки. Втім, я захотіла повернутися додому.

– Рідні не відмовляли від цього, не переконували залишатися в Польщі?

– Знаєте, недарма ж кажуть: як добре б деінде не було, та вдома завжди краще. У мене й мама хотіла повертатися додому, адже тут тато, сестра, тому що в неї школа, танці, друзі. Так, у Польщі спокійно, немає тривоги, але водночас ти відчуваєшся чужим і перебуваєш наче не у своїй тарілці. Тож нині мої батьки й сестра у Кривому Розі, а я – в Тернополі.

– Чому для навчання обрали Тернопіль?

– Узагалі все своє свідоме життя хотіла навчатися у Харкові, часто там бувала. Але че-

пропонує реалізацію в різних сферах: це і аптека, і наукові лабораторії, або ж можна відкрити власний бізнес.

– Які якості, на ваш погляд, необхідні успішному фармацевту?

– Успішний фармацевт – це людина, яка поєднує у собі глибокі знання, відповідальність, комунікативні навички, емпатію.

– Які власні якості вважаєте найкращими? Можливо, щось хотіли б у собі змінити?

– Знаєте, люди – не батарейки, щоб шукати в них плюси й мінуси. Я сприймаю і себе, й інших цілісно. Звичайно, є певні речі, які хотілося б у собі виправити. Та переконана, що люди насправді не змінюються, а якщо й змінюються, то не надовго. Людина така, яка вона є. І або сприймаєш її, або ні. Є багато людей на землі, кожен знайде своїх.

– Ви активно долучаетесь до громадської діяльності університету. Чи вдається гармонійно поєднувати її з навчанням?

– Насправді це не так уже й складно: треба вміти розподіляти свій час – і тоді все вдається.

– Що спонукало вас стати менторкою?

– Під час навчання в школі я завжди була старостою в класі, тепер – староста в групі. Мені завжди хочеться комусь допомогти, підказати, що й як. Узагалі ментор, на мій погляд, дуже важлива людина в університеті, адже викладачі розказують, як має бути, а ментор розказує, як є насправді. Для моїх менторських груп я є і гуглом, і навігатором, і медпунктом, всім, чим лише можу бути.

– Ментором може бути кожен?

– Формально – так. Та треба розуміти, що ментор – це та людина, яка не боїться відповідальності, яка знає, що робити, коли бачить сльози першокурсника, який, скажімо, забув халат. Це та людина, яка зможе підтримати, зуміє співпереживати, але не так, що сяде й буде плакати разом, а підкаже у вирішенні тієї чи іншої ситуації.

– Що для вас найцінніше у досвіді менторства?

– Найцінніше для мене – нові знайомства, нові друзі, нове спілкування.

– Які поради можете дати студентам перших курсів?

– Одна з основних порад: триматися разом усією групою. Адже в університеті це найбільш близькі люди, які будуть біля вас п'ять років. Пораджу також обов'язково вчитися поступово, а не сісти й перед сесією «вивчити» весь матеріал. Як засвідчує

досвід, такі методи навчання закінчуються перескладанням. І безумовно, впевнено йти до своєї мети. Якщо щось не вдається – піднятися та йти далі.

– Ви – учасниця численних проєктів в університеті. Який з них для вас найбільш значимий?

– Разом з групою ми долучаємося до хвилини мовчання о 9-й ранку. Зокрема, робимо це щовівторка та щоп'ятниці: виходимо біля ЦУМу або ж морфологічного корпусу нашого університету, тримаючи в руках відповідні таблички. Таким чином закликаємо людей приєднуватися до нас. Адже зовсім не важко постояти одну хвилину, щоб вшанувати пам'ять людей, які віддають своє життя за те, щоб ми могли ходити рідною землею. Це дуже важливо.

– Як змінила війна особисто вас?

– Гадаю, що війна змінила всіх. Спостерігаю, що навіть більшість дітей, для яких я проводжу лекції в рамках проєкту «Статеве виховання», подорослішали раніше, ніж це мало б бути. На жаль, війна забрала в дітей дитинство. Я теж змінилася. По-іншому почала ставитися до життя. Знайшла сенс у багатьох речах, здавалося б, колись цілком буденних. Скажімо, в таких фразах як «на добраніч», «спокійної ночі». Раніше це були просто ввічливі слова, а зараз «спокійної ночі» означає зовсім інше – ніч без тривоги, без ракет.

– Як даєте собі раду зі стресом?

– Мені найкраще допомагають розмови із сім'єю, з моїм хлопцем. Як бувало у дитинстві, коли мама цілує розбиті коліна – й відразу все стає добре, нічого не болить. Ось так і зараз: після розмов з рідними людьми про все погане забуваєш.

– Які цінності для вас найважливіші у житті?

– Сім'я, любов, здоров'я й, власне, саме життя.

– Якщо б ви могли створити ідеальний лікарський препарат, які то ліки були б?

– Мабуть, це була б вакцина або ліки від онкологічних захворювань, які, на жаль, уже тривалий час залишаються великою проблемою в усьому світі.

– Ким бачите себе років через десять?

– Щасливою людиною у вільній Україні.

– Кажуть, бажання, задумані різдвяної ночі, збуваються. Що загадаєте?

– Омріяне бажання в кожного українця сьогодні – Перемога. Хочу, щоб не гинули наші захисники й захисниці. Безмежно вдячна їм – усім тим, хто мужньо стоїть, зупиняючи цей віроломний наступ росіян і захищаючи нашу волю та гідність.

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

Розмова з доценткою кафедри гістології та ембріології Олександрою Андрієвою, яку запросили цього разу до «Вітальні», виявилася напрочуд теплою та душевною. І хоча раніше ми жодного разу не зустрічалися, але спільні точки уподобань, смаків і захоплені знайшли одразу. Олександра Прокопівна – цікава спієрозмовниця, а ще талановита науковиця. В її науковому доробку – понад 60 наукових і навчально-методичних праць. З них – 1 монографія, 3 навчальних посібники, 25 статей у фахових журналах і понад 30 тез і матеріалів конференцій та з'їздів. Вона є однією зі співавторок монографії з лікування опікової хвороби під редакцією Г.П. Козинця. Десять років була відповідальним секретарем журналу «Здобутки клінічно-експериментальної медицини», відповідальним виконавцем трьох госпдоговірних тем, кураторкою СНТ упродовж семи років.

ЗРОСТАЛА У МЕДИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

– Олександро Прокопівно, в наш університет ви прийшли...

– Прийшла, коли була студенткою, а університет – інститутом, 1978 року. Відтоді моя доля нерозривно пов'язана з нашою альма-матер.

– Якщо порівняти вас, двадцятилітню, в ті часи та тепер, наскільки ви змінилися?

– Трохи змінилася. Стала більш поміркованою, терплячішою, раніше в мене було лише два кольори – білий та чорний, а зараз п'ятдесят відтінків сірого.

го не розуміла, але атмосфера зацікавлення присутніх якоюсь проблемою, бажання допомогти людям, щоб пришвидшити одужання, мене змалечку приваблювала. Пригадалися колишні консилиуми, зараз до них спеціально готуються, обирають певне місце, а в 1960-1970-і роки все виглядало значно простіше. Коли стан пацієнта був екстраординарним і треба було швидко встановити діагноз та вибрати правильну тактику лікування, то лікар сам заходив у лабораторію чи рентгенкабінет, щоб поцікавитися результатами обстеження. Зазвичай у коридорі зустрічався з кимось з колег і в найближчому вільному приміщенні вони

Одруження батьків Олександри Андрієвої – Прокопа та Марії ФЕДОРНЯКІВ (м. Івано-Франківськ, 1957 р.)

– Науковець – передусім креативна людина. Це спадкова якість?

– Гадаю, що так. Мої батьки були лікарями: тато працював рентгенологом, мама була акушеркою-гінекологом у Чортківській районній лікарні. Медицина взагалі дуже творча галузь, недарма ж мовлять про мистецтво лікування. Хтось каже, що медицина – це ремесло, а мені здається, що творчість. Мої батьки жили медициною. Ось невеличка картинка з мого дитинства: близько опівночі, за столом сидить мама, навколо великі стоси книжок, а вона малює невідомі мені схеми, щось розмірковує. Зранку телефонує до Тернополя, до обласного акушер-гінеколога, вони про щось розмовляють, радяться. Так вона готувалася до складних операцій. Коли ж збирався компанія друзів-медиків у нашому домі, то завжди розмови були пов'язані з «нестандартними» пацієнтами, складними клінічними ситуаціями. Малою дитиною я, звісно, всьо-

починали радитися. Ось у такому креативному середовищі я зростала.

ЗАЙНЯЛАСЯ НАУКОЮ ЧЕРЕЗ НЕСТАЧУ ПОСАДИ ЛІКАРКИ

– Вам дуже подобалася медицина, але лікарем не працювали жодного дня. Як трапилося, що зайнялися наукою, а не практикою?

– У житті часто трапляється так, що в планах одне, а складається все цілком по-іншому. Мені пророкували гарне майбутнє та й від колег часто чуло: «З тебе вийшов би чудовий клініцист». Коли ж закінчила інститут, то на руках був чотирирічний Петрик, а у лоні – молодший Павло. Чоловік працював у Тернополі, тому під час розподілу я отримала «вільне» працевлаштування. Вакантних лікарських посад у нашому місті не знайшлося, щоправда запропонували ро-

Доцентка Олександра АНДРІЄВА:

ректора. Наступного дня вирушила на кафедру гістології. Вільного місця там не виявилось, але кафедра працювала над черговою науково-дослідною госпдоговірною темою й мене також долучили до цієї роботи.

– Отож ви повернулися у свою альма-матер. У чому полягала суть досліджень?

– Ми займалися токсикологічними дослідженнями щодо регламентування гігієнічних нормативів хімічних речовин у різних середовищах. Робота для мене була надзвичайно цікавою – писала плани наукових досліджень, брала участь у дослідженнях, результати яких згодом надсилали замовникам – підприємствам, що створювали нові хімічні речовини.

Коли робота над цією темою завершилася, мені запропонували посаду молодшого науко-

спеціалізованій вченій раді у Києві 2000 року та отримала науковий ступінь кандидата медичних наук.

«У СТУДЕНТІВ Є ЧОМУ ПОВЧИТИСЯ Й Я НЕ СОРОМЛЮСЯ ЦЬОГО»

– Як склалися стосунки зі студентами?

– Я ще й сама була не так давно зі студентської лави, отож проблеми студентства сприймала «близько до серця» – дуже хотіла доступно пояснити матеріал, бо гістологія, цитологія та ембріологія, які я й нині викладаю, легкими до сприймання не назвеш. Звісно, намагалася запозичити найкращий досвід колег-викладачів, на кафедрі в нас склався гарний колектив. Відвідувала заняття патріарха нашої кафедри, лауреата Державної премії України, професора Сергія Андрійовича

Студентський осінньо-польовий десант. У центрі – Олександра ФЕДОРНЯК (АНДРІЄВА) (1982 р.)

вого співробітника центральної науково-дослідної лабораторії інституту. 1995 року я стала асистенткою кафедри гістології. На кафедру прийшла, коли вже мала затверджену тему кандидатської дисертації, керівником якої був професор Сергій Андрійович Сморгач. Досліджувала вплив антиоксидантів та ентеросорбентів на розвиток деструктивних і регенераторних процесів у спинномозкових вузлах при тяжкій термічній травмі. Тема комбустіології була тоді, як мовиться, на слуху, свої наукові дослідження активно втілював у практику професор Володимир Васильович Бігуняк, а я з великим зацікавленням провадила свої наукові експерименти. Взагалі ж багато років була відповідальним виконавцем і співвиконавцем науково-дослідних робіт на кафедрі гістології та ембріології, які виконували у співпраці з тернопільськими фахівцями-комбустіологами на чолі з професором Володимиром Васильовичем Бігуняком.

Захистила дисертацію на

Сморгача. Він був неперевершеним лектором. Ветеринар за освітою, започаткував потужну вітчизняну морфологічну школу науковців, яку згодом продовжив професор Костянтин Волков. В асистентській дуже цікавим було спілкування з Вірою Олександрівною Сокольською, багато надзвичайних моментів зберегла пам'ять. Зараз є Вікіпедія, а в ті часи у нас була Віра Олександрівна. На мій погляд, завдання викладача не лише дати студентові інформацію, а навчити його клінічному мисленню. І коли вчорашні випускники стають компетентними фахівцями, тішуся, що мої сподівання справдилися.

– Які вимоги ви ставите до своїх учнів?

– Я вчу їх логічно думати, мислити, розмірковувати. Так навчали мене мої наставники, а я – своїх учнів. Лікувати не хворобу, а хворого. Коли кажу їм, що гістологія – це така ж наука, як математика, то вони посміхаються, але вірять.

– Самі вчитесь у них?

Олександра АНДРІЄВА у морфологічній лабораторії кафедри (1989 р.)

«ЩОБ БУТИ ЩАСЛИВИМ, ПОТРІБНО НАВЧИТИСЯ БАЧИТИ ХОРОШЕ В ЗВИЧАЙНОМУ»

– У сучасних студентів є чому повчитися й я не соромлюся цього. Тим більше, абітурієнти пішли зараз надзвичайно вмотивовані, вони приходять до нас з високими балами, заточені отримувати знання й упевнено йдуть до своєї професії. Вони знають, що мають стати високопрофесійними фахівцями. Молодь дуже вміло користується інформацією у всесвітній мережі, а в мене не завжди це виходить, отож запозичую їхній досвід.

– Знаю, що викладаєте гістологію, цитологію та ембріологію іноземним студентам.

– Так, улюблений предмет викладаю англійською мовою ще з 2000 року. Зрозуміло, що нашу дисципліну й українською не просто доступно пояснити, тому тут знову довелось самій вчитися. Дуже допомогло те, що вивчала англійську у спеціалізованій школі в Чорткові з першого класу. Там вивчали окремо мову, були уроки з англійської літератури, виходила стінгазета

Олександри АНДРІШИН (у центрі) в навчальній кімнаті зі своїми першими студентами (1996 р.)

– У мене два сини. Старший Петро закінчив ТНЕУ, де вивчав комп'ютерні науки та економіку, працював у будівельному гіпермаркеті в Тернополі. Молодший Павло теж за фахом комп'ютерник, останні роки працював із старшим братом. Коли почалося повномасштабне вторгнення росії в Україну, в перші ж дні обидва сини звернулися у військкомат і пішли на

їх у мене троє. Найстаршому Матвійкові – дванадцять, Артемкові – одинадцять, а молодшому Сашку – п'ять.

– Молодшого назвали на вашу честь?

– Виходить, що так, у нас навіть дні народження одного місяця, це діти так вирішили, а мені приємно.

– Як вважаєте, що найбільше сприяє продуктивній праці?

– На мій погляд, робота в команді, коли ти відчуваєш поруч надійне плече, коли є взаєморозуміння, коли біля тебе одnodумці. Раніше нашу команду очолював професор Костянтин Степанович Волков. Він дуже багато мені допоміг у становленні як науковиці та викладачки, зараз його справу продовжує його учениця – професорка Зоя Михайлівна Небесна. Наша лабораторія електронної мікроскопії – одна з небагатьох в Україні, яка в такий скрутний час активно працює. Ми не лише навчаємо студентів, але й продуктивно займаємося морфологічними дослідженнями, допомагаючи науковцям з усієї України.

Продуктивність праці – це її результативність. Колись мене запитали, а чи не шкодує, що не стала практикуючою лікаркою, на що відповіла: «Якщо я хоча б кільком студентам передала розуміння, як то бути справжнім лікарем, то моя праця не марно». Моїх вчителів у практичній охороні здоров'я

стає дедалі менше й менше, тому за медичною допомогою доводиться деколи звертатися до своїх колишніх вихованців. І, знаєте, мені надзвичайно приємно бачити вже сформованих висококваліфікованих фахівців, чуйних, співчутливих людей, які вміють підтримати, допомогти у скрутний момент і не тільки мені, а й іншим людям.

– Десь прочитала, що правильний відпочинок – це насамперед враження. Що може подарувати вам гарні відчуття?

– Справжню насолоду отримує від споглядання природи – морські пейзажі, степові простори, гірські краєвиди, сонячні лісові поляни, це все моя стихія. Коли ж поруч гарна компанія, люди, яких любиш, цінуєш, то емоції подвоюються. Раніше, до війни, часто їздила зі студентами в подорожі Закарпаттям, неймовірно відчуття залишилися й досі. Пригадалося, як за-

веток, образочок. Уже приготувала і нитки, і полотно для великих образів, але руки не доходять. Співати люблю й слухати добіру музику теж. Серед улюблених виконавців – британські гурти «The Beatles», «Queen», рок-виконавець Фредді Мерк'юрі.

– Коли залишаєтеся наодинці, а на вулиці – дощ, яке заняття найбільше до душі?

– Переглядати старі альбоми. Там усі молоді, веселі, усміхнені. Світлини гріють мою душу, навіюють чудесні спогади, радісні миттєвості мого дитинства, юності, студентських років. Пригадалося, як ми всім курсом, а це десь 50 осіб, поїхали «на картоплю» у тодішній Зборівський район. Жовтень, холодно вже, але бульбу ще не викопали, то ми допомагали її збирати. Взяли із собою підручники з анатомії, щоб не байдикувати й після роботи вивчали анатомічні

Олександра АНДРІШИН (друга ліворуч) з кураторською групою в Тернопільському драмтеатрі ім. Т. Шевченка (2008 р.)

англійською, тому в інституті цілком вистачало шкільної програми. В шкільні роки я й подумати не могла, що буду викладати іноземним студентам. Коли ж розпочалася кампанія з набору іноземних студентів, то в нашому університеті запровадили курси для викладачів, я взяла участь у доборі й пройшла конкурс. Заняття ми відвідували двічі на тиждень, створили групи слухачів, у нас був навіть журнал відвідувань, як студентам оцінки ставили. Хто пропускав заняття, то «на килим» до проректора з навчальної роботи викликали, щомісяця ми писали контрольні роботи. За два роки тричі складала іспити, тобто підготовка була серйозна. Я отримала сертифікат на викладання англійською мовою, а для університету було престижно, що є викладачі, які можуть викладати іноземною мовою. П'ять років тому я склала іспит на В2. І теж отримала сертифікат, цього разу престижний Кембриджський.

– Ваші діти обрали медичину?

фронт захищати нашу Батьківщину. Павло не так давно повернувся, бо в нього маленький син, а Петро й досі воює.

«УСІ ДУМКИ МОЇ НИНІ ПРО МИР»

– Про що зараз, окрім науки, ваші думки?

– Про мир. Як у нинішній загрозливій ситуації досягнути миру на українських умовах? Щоб не бігати посеред лекції зі студентами в укриття, щоб не чути повітряних тривог і головне – щоб не гинули діти, мирні люди та наші захисники.

– Що в житті для вас найдорожче?

– Сини, внуки, словом, моя рідня.

– Що може подарувати вам емоцію?

– Та будь-що. Навіть вдале заняття, коли я бачу, що студентам цікаво, вони захоплені, а очі світяться жагою до нових знань, у мене позитивні емоції. Найбільша радість – спостерігати за своїми внуками, коли вони захоплено чимось займаються.

Олександра АНДРІШИН (у центрі) зі студентами-відмінниками з Малайзії (2003р.)

лишилися на ночівлю в одному із санаторіїв і працівники підготували для нас святковий концерт, а потім запитали, чи й ми не хочемо щось показати. От наші студенти-іноземці й заспівали українською «Червону калину». Тепер ці спогади гріють душу.

– Захоплення якісь маєте?

– Рукоділля. Люблю шити, вишиття також моє заняття, але часу обмаль, отож вишитих речей у мене небагато, кілька сер-

структури. Це незабутні та радісні миттєвості мого життя.

– У чому, на ваш погляд, сенс життя?

– Робити людям добро.

– Як перемогти страх?

– Потрібно зрозуміти, а потім усунути причину страху.

– Що може бути найкраще в житті?

– Коли всі живі та здорові.

– Що найстрашніше в житті?

– Втрати.

– Що насправді важливе в житті, але люди не надають цьому значення?

– Спілкування.

– Що не так важливо, але люди це переоцінюють?

– Добробут.

– Яка найвища цінність?

– Життя.

– Який принцип найголовніший в житті?

– Справедливість.

– Чи існує свобода вибору?

– Свобода вибору існує завжди.

– Як правильно прожити?

– По совісті.

– Як стати щасливим?

– Навчитися бачити хороше у звичайному.

Лариса ЛУКАШУК

Олександра АНДРІШИН (перший ряд у центрі) в лабораторії електронної мікроскопії кафедри гістології зі студентами (2003 р.)

ВІДДІЛ КОМПЛЕКТУВАННЯ: ЗА ЛАШТУНКАМИ БІБЛІОТЕКИ ТНМУ

Бібліотека – не просто сховище книг, це живий організм, що пульсує енергією знань, мудрості та натхнення. Це щоденна копійка праці багатьох людей, безліч процесів, що мають відбутися перед тим, як книжка потрапить до користувача. Цю працю практично не бачать, про неї мало хто знає, але без цього бібліотека просто не може функціонувати. Відділ абонементу та читальна зала, які знають усі, – це, як мовиться, вершина айсберга, обличчя книгозбірні. Але починається бібліотека з відділу комплектування та наукової обробки документів.

Саме цей відділ займається формуванням книжкового багатства, замовленням книг, передплатою періодики. І з'являються вони в потрібному місці та в потрібний час завдяки цьому відділу. «Якщо не буде відділу комплектування, бібліотеки не буде як такої. Тоді це буде навіть не книгарня, а склад, у якому немає порядку й сенсу», – зауважує директорка бібліотеки ТНМУ Олена Проців.

Завдання відділу комплектування та наукової обробки документів – вибрати з величезної кількості книжок, що публікуються в Україні та світі, саме ті, що необхідні для нашої бібліотеки. Адже університетсь-

гозбірні. До слова, багато наших викладачів співпрацюють з провідними українськими видавництвами, є авторами, редакторами національних підручників, науковими редакторами перекладів закордонних видань. Наприклад, професор Степан Вадзюк – науковий редактор перекладу одного з кращих у світі підручників з фізіології «Медич-

документів Любомира Кіш. – Кольсь інвентарні книги заповнювали вручну. Та вже тривалий час цю роботу полегшує спеціалізоване програмне забезпечення – автоматизована інформаційно-бібліотечна система (АБІС)». АБІС, яку використовують в університетській книгозбірні вже дев'ять років, дозволяє автоматизувати всі бібліотечні процеси

300 тисяч примірників документів. Як зауважує Олена Проців, наша книгозбірня ще в ті часи, вирізнялася тим, що тут завжди було дуже багато україномовних підручників, адже навчання українською мовою здійснювалося у виші практично від початку його існування.

Павло Сидорович Герасименко, Сабіна Іванівна Венгер і

більше. Тож коли студент, буває, приходиться із запитом: «Дайте мені червоний підручник з медичної біології», то ми точно знаємо, що саме він просить, хоч цей підручник насправді може бути синім», – з усмішкою каже Олена Проців.

Отож книжки розставляють на полицях відповідно до шифрів УДК та авторських знаків, які

Перші бібліотекарі (зліва направо) Дарія КЛИМЧУК, Сабіна ВЕНГЕР і Павло ГЕРАСИМЕНКО

на фізіологія за Гайтоном і Голлом» та підручника «Фізична медицина і реабілітація за Бреддомом», професор Сергій Климчук – один з наукових редакторів всесвітньовідомого посібника з медичної мікробіології М. Р. Барера, В. Ірвінга, Е. Свонна, Н. Перера «Медична мікробіологія. Посібник з мікробних інфекцій: патогенез, імунітет, лабораторна діагностика та контроль», професори Степан Вадзюк, Микола Турчин є

– від комплектування до книговидачі. Фахівці відділу комплектування та наукової обробки документів вносять до електронної бази даних усю інформацію про отримані видання: інвентарний номер, назву, джерело надходження, кількість примірників, рік видання, ціну тощо. У відділі комплектування зберігаються інвентарні книги за весь час існування книгозбірні нашого вишу. «Ось у цій шафці, – демонструє Олена Проців струнку ряди доку-

Світлана ДЕМБРОВСЬКА, провідна бібліотекарка відділу комплектування та наукової обробки документів

Дарія Омелянівна Климчук – перші працівники нашої бібліотеки, саме вони створювали її. І насаперед доклалися до організації відділу комплектування та наукової обробки документів, адже інакше книжки просто не дійшли б до користувачів. Першою ж завідувачкою цього відділу стала Дарія Омелянівна, яка хоч і мала педагогічну освіту, втім, була чудовим бібліотечним фахівцем, спеціалістом з предметизації, каталогізації та індексування документів.

Присвоєння індексу УДК належить до наступного етапу на

визначають за першими літерами прізвища автора. Система авторських знаків, до слова, існує ще з XIX століття, й донині є актуальною. Шифр УДК визначається відповідно до галузі знань і змісту видання. Наприклад, шифр 616.31 – це стоматологія. Тож фахівці, які шифрують книжки, повинні дуже добре орієнтуватися в напрямках медичних досліджень, щоб правильно розподілити книжку до того чи іншого відділу. Іноді для певності вони консультуються з колегами та викладачами, керуючись дуже простим правилом: а де б ви її шукали?

В електронному каталозі потрібні видання можна шукати також за допомогою системи ключових слів. Тому, попри визначення індексу УДК та авторського знаку, бібліотечна обробка документів передбачає також їх предметизування: визначення предметних рубрик і ключових слів. У нашій бібліотеці використовують американський тезаурус MeSH (Medical Subject Headings) – контрольований словник предметних рубрик, що призначений для індексування, каталогізації та пошуку інформації з біології, медицини, охорони здоров'я та суміжних наук. Власне, це світова практика формування ключових слів, предметних рубрик однієї галузі, яка дозволяє зібрати книжки одного напрямку та однієї галузі в одному місці, що значно полегшує і пошук джерел, і формування списків літератури. Предметні рубрики MeSH також визначають працівники відділу комплектування та наукової обробки документів, а отже, вони повинні бути кваліфікованими, уважними й уміти логічно мислити. Інакше пошук потрібної інформації буде сильно ускладнений.

(Продовження на стор. 10)

Любомира КІШ, завідувачка відділу комплектування та наукової обробки документів

ка книгозбірня не універсальна, а наукова, до того ж специфічного – медичного спрямування. Наш напрям комплектування – медична література й видання із суміжних галузей знань: біології, хімії, фізики тощо.

З чого починається процес комплектування? Працівники відділу інформують кафедри про видавничі пропозиції. Викладачі обирають видання, які вони використовуватимуть для наукової роботи та навчання студентів. Або навпаки – викладачі університету надсилають до бібліотеки власні пропозиції щодо поповнення фонду кни-

науковими редакторами українського видання популярного підручника з офтальмології М. Баттербері, К. Мерфі й К. Віллоубі «Офтальмологія: текст і кольорові ілюстрації», професор Микола Швед – науковий редактор наукового редактора перекладу широковідомого у світі посібника «Клінічний огляд за Маклаудом»...

«Після того, як книжка потрапила до бібліотеки, потрібно її облікувати: присвоїти інвентарний номер і зробити відповідний запис в інвентарній книзі, – пояснює завідувачка відділу комплектування та наукової обробки

Світлана ПУШКАР, провідна бібліотекарка відділу комплектування та наукової обробки документів

ментів, – інформація про весь наш фонд від дня створення бібліотеки. Перші ж інвентарні книги заповнені рукою її першого директора Павла Сидоровича Герасименка. Можете завітати до бібліотеки та побачити його красивий каліграфічний почерк». Ці книги – вже практично історичні експонати. Інвентарну книгу № 1 розпочали 20 липня 1957 року. З неї почалася історія бібліотеки Тернопільського медичного інституту. Перші книжки надійшли сюди з обмінних фондів інших бібліотек. Їх було понад три тисячі. Нині фонд бібліотеки ТНМУ складає більше

шляху книжки до користувача – бібліотечної обробки та каталогізації документів. Універсальна десятикова класифікація (УДК) – це міжнародна класифікаційна система, розроблена американським бібліотекарем М. Дьюї, яку використовують для систематизації й організації бібліотечних фондів. Саме завдяки індексу УДК книжку можна знайти з-поміж сотень тисяч інших. «Серед 300 тисяч примірників неможливо відшукати книжку просто, скажімо, за кольором палітурки. Хоча з роками наші працівники вже знають про наші фонди все це, і навіть

СИНКОПАЛЬНІ СТАНИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ДАВНЮ ПРОБЛЕМУ

Транзиторні втрати свідомості (ТВС) є актуальною міждисциплінарною медичною та соціальною проблемою через значну розповсюдженість, множинність етіологічних чинників, складність диференційної діагностики, ризик розвитку травм при падінні та виникнення життєзагрозливих станів, зниження якості життя, пов'язаної зі здоров'ям.

Загалом частота розвитку синкопе впродовж життя складає 35 %, при цьому пік захворюваності зазвичай припадає на 15 років. Незважаючи на те, що вазовагальні синкопе є найчастішою причиною розвитку непритомності з частотою 60-80%, майже 18 % усіх синкопальних станів у дітей розвиваються з невідомих причин. Варто зазначити й те, що різноманіття патофізіологічних механізмів і клінічних патернів маніфестації ТВС, нераціональне використання численних дороговартісних інструментальних досліджень суттєво впливають на кінцевий клініко-діагностичний та фінансово-економічний результат.

За останні два десятиліття було досягнуто суттєвого успіху в розумінні різних аспектів проблеми діагностики та лікування синкопе. Значна частина цього прогресу полягає у формуванні чітких критеріїв, які є необхідними для постановки діагнозу синкопе. Перші рекомендації Європейської асоціації кардіологів щодо діагностики та лікування синкопе були опубліковані 2001 року й у подальшому переглянуті 2004, 2009 та 2018 роках. Останні визначають ТВС як стан реальної або очевидної втрати свідомості, що характеризується амнезією впродовж періоду без свідомості, відсутністю нормального рухового контролю, втратою чутливості та короткою тривалістю.

Усі ТВС діляться на дві групи – ТВС внаслідок травми голови та ТВС нетравматичного походження. Водночас нетравматичні ТВС розподіляють на синкопе та несинкопальні ТВС – епілептичні судоми (тонічні, клонічні, тоніко-клонічні та атонічні), психогенні ТВС (психогенні псевдосинкопе, психогенні неепілептичні стани) та інші рідкісні причини.

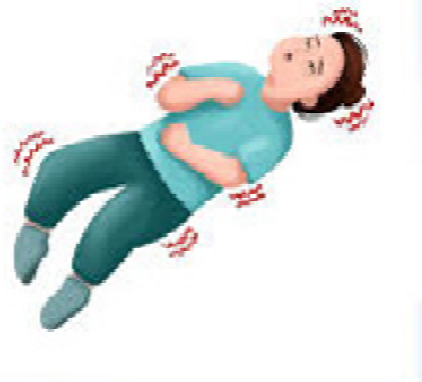
Наразі дефініцію поняття синкопе визначають як ТВС, що виникає внаслідок церебральної гіпоперфузії та характеризується швидким початком, короткою тривалістю та повним спонтанним відновленням. Залежно від патогенетичних механізмів розвитку, синкопе диференціюють на три групи –

рефлекторні синкопе (включаючи вазовагальні синкопе), синкопе внаслідок ортостатичної гіпотензії та кардіогенні синкопе. Ця класифікація синкопе є загальноприйнятною та такою, що визначена міжнародними протоколами діагностики й лікування Європейської асоціації кардіологів перегляду 2018 року та Американського коледжу кардіологів разом з Американською асоціацією серця 2017 року розгляду.

В основі розвитку НКС лежить периферична вазодилатація внаслідок впливу певних провокуючих чинників, що призводить до транзиторної церебральної ішемії, розвитку ТВС та втрати балансу тіла. Тривале перебування дитини у положенні стоячи, спекотне середовище, емоційне навантаження або ж біль можуть викликати депонування крові в периферичному венозному басейні, що сприяє недостатньому поверненню крові та викликає рефлекс Бецоляда-Яриша. Він полягає в активації симпатичного імпульсу на тлі зниження тону блудного нерва та дозволяє забезпечити адекватний об'єм крові, яка повертається, і нормальне кровопостачання мозку. У дітей з НКС зазвичай спостерігається підвищений рівень катехоламінів, що обумовлює надмірне скорочення серця та розвиток патологічного рефлексу Бецоляда-Яриша. Всі вище зазначені механізми сприяють активації барорецепторів задньої нижньої стінки лівого шлуночка та передачі нервових імпульсів до вазомоторного центру, супроводжуються зниженням симпатичних імпульсів і посиленням вагусних впливів та, як наслідок – зниженням артеріального тиску, відносноно синусовою брадикардією, пароксизмальною атріовентрикулярною блокадою і/або зупинкою синусового вузла, недостатнім мозковим кровопостачанням з розвитком синкопе.

У рекомендаціях Європейської асоціації кардіологів 2018 року було введено поняття «фенотип низького АТ», яке вказувало на сприйнятливості до розвитку вазовагальних синкопе. Ця концепція ґрунтувалася винятково на клінічному досвіді й не була науково доведена. Проведене Brignole M. et al. багатокогортне перехресне дослідження спростувало цю теорію, показавши інший гемодинамічний профіль пацієнтів з рефлекторними синкопе порівняно із загальною популяцією, що характеризувався нижчим систолічним артеріальним тиском, вищими показниками діастолічного артеріального

тиску та частоти серцевих скорочень. Такі гемодинамічні особливості свідчать про знижений венозний відтік та ударний об'єм серця у пацієнтів з рефлекторними синкопе, що обумовлює компенсаторне підвищення частоти серцевих скорочень і судинного опору. Цей гемодинамічний патерн формує крихкий серцево-судинний гомеостаз, що характеризується прихованою схильністю до розвитку синкопе, якому протидіє хронічна активація компенсаторних механізмів зі збереженням перфузії внутрішніх органів. Причини цих гемодинамічних відмінностей між пацієнтами з непритомністю та загальною популяцією наразі залишаються невідомими. Щоправда, були зроблені припущення, які пояснюють роль наступних механізмів у розвитку НКС: зниженого об'єму циркулювальної крові, зростання венозного наповнення, аномальної нейроендокринної активації.

Чимало чинників, як-от вазомоторна дисфункція, аномалії барорецепторного рефлексу, гіповолемія, зміни нейрогуморальних факторів та ендотеліальна дисфункція, частково пояснюють механізми розвитку синкопе та залишають вікно можливостей у пошуку нових ефективних методів лікування та профілактики непритомності у дітей. Результати останніх наукових досліджень дають змогу припустити, що дефіцит вітаміну B₁₂ і гіпергомоцистеїнемія залучені в патогенез синкопе. Крім цього, доведена роль дефіциту вітаміну D у розвитку вегетативної дисфункції та порушень циркадного ритму артеріального тиску, а також важкості перебігу симптомів у дітей з вазовагальними синкопе. Зазначені повідомлення є свідченням того, що інші вітаміни теж потенційно можуть бути залучені в патогенетичні механізми формування синкопе.

Лікування та профілактика будь-якого епізоду НКС розпочинається з ознайомлення пацієнта з механізмом розвитку непритомності. Основна рекомендація полягає у застосуванні немедикаментозне лікування, включаючи зміну спосо-

бу життя, запевненні пацієнта в доброякісному характері захворювання та навчанні мінімізації ризику травми у випадку падіння. Наступним кроком є ідентифікація потенційних тригерів і розпізнавання будь-яких ранніх попереджувальних ознак, які дозволять змінити тактику та перервати прогресування непритомності – перехід у положення сидячи або лежачи, використання маневрів фізичної протидії тиском.

Маневри фізичної протидії тиску є безпечним, ефективним і недорогим методом лікування пацієнтів з некардіогенними синкопе у пресинкопальному періоді. Ці маневри збільшують периферичний опір судин та артеріального тиску, тим самим протидіючи вазодепресивному ефекту, який призводить до розвитку синкопе. Вони включають схрещування ніг з напруженням м'язів, присідання, напруження рук, стискання кулаків, згинання голови у шийному відділі. Хоча результати всіх попередніх досліджень з вивчення ефективності маневрів фізичної протидії тиском у профілактиці синкопе в більшості випадків є оптимістичними, все ж варто звернути увагу на те, що їх проводили лише у невеликих групах дорослих без досвіду використання в дітей.

Іншим немедикаментозним методом лікування синкопе з ортостатичним компонентом є регулярне тривале перебування у вимушеному вертикальному положенні (тренування нахилом, тілт-тренування). Хоча деякі дослідження показали помірну користь тілт-тренувань, більшість контрольованих досліджень не повідомили про їх суттєвий ефект.

Збільшення об'єму циркулювальної крові через підвищене споживання солі та води є одним з основних немедикаментозних підходів у лікуванні дітей з вазовагальними синкопе. Незважаючи на те, що цей метод лікування може покращити негативні зміни під час проведення тілт-тесту та зменшити частоту рецидивів непритомності або пресинкопе, досі не існує єдиних рекомендацій щодо кількості споживання солі й води у дітей з непритомністю, як і не має відомостей щодо безпечності такої терапії з позиції ризиків розвитку артеріальної гіпертензії в майбутньому.

Європейська асоціація кардіологів рекомендує використовувати медикаментозну терапію лише в тих пацієнтів з некардіогенними синкопе, в яких зберігається рецидивувальний перебіг синкопе за умови неефективності навчання щодо мінімізації ризику травм у випадку падіння, зміни способу життя та маневрів фізичної протидії тиском.

З переліку усіх медикаментозних препаратів, які використовують для лікування синкопе, лише мідодрин (селективний агоніст альфа-адренергічних рецепторів) пройшов повне клінічне випробування у багатоцентровому, рандомізованому, подвійному сліпому, плацебо-контрольованому дослідженні. Доведено, що мідодрин у дозі 5 мг/день є безпечним та ефективним у лікуванні підлітків з рецидивувальним перебігом синкопе, а його застосування впродовж року може зменшити частоту рецидивів синкопе в здорових молодих пацієнтів із сильним тягарем синкопе. Ефекти мідодрину пов'язані зі звуженням артеріол і вен, що дозволяє зменшити венозне нагромадження та підвищити опір периферичних судин, серцевий викид та артеріальний тиск. На жаль, препарат мідодрин в Україні не зареєстрований.

Низка досліджень доводять ефективність і безпечність флудрокортизону (синтетичний кортикостероїд) у зменшенні рецидивів синкопе в дорослих з рецидивувальним перебігом синкопе, хоча так і не довели точного патогенетичного механізму його впливу на перебіг захворювання. Найбільш імовірний механізм ефективності флудрокортизону при некардіогенних синкопе полягає в запобіганні парадоксальної вазодилатації шляхом збільшення ниркової реабсорбції натрію, збільшення об'єму плазми та підвищення артеріального тиску. Але питання дозування флудрокортизону, тривалості його застосування та безпечності використання в педіатричній практиці досі залишаються дискусійними.

Підсумовуючи результати аналізу літературних джерел, варто зазначити, що сучасне розуміння патогенезу синкопе хоча й проливає світло на деякі механізми розвитку непритомності в дітей, усе ж залишається проблемним питанням сучасної педіатрії. Краще розуміння патогенетичних механізмів розвитку синкопе залежно від його механізмів формування відкриває цілу низку можливостей у пошуку нових, ефективних, а головне – пацієнт-центрованих методів лікування в кожному окремо взятому випадку ТВС. Одним з пріоритетних напрямів цієї проблематики є вивчення ролі дефіциту вітамінів у патогенетичній основі формування синкопе та дослідження ефективності препаратів вітамінів групи В і D у лікуванні та профілактиці повторних епізодів.

Тетяна КОВАЛЬЧУК,
доцентка кафедри педіатрії
№ 2 факультету іноземних
студентів ТНМУ

ЮВІЛЕЙ

23 грудня відзначила ювілейний день народження провідна фахівчиня видавництва «Укрмедкнига» ТНМУ Віта Григорівна СИТАР

Вельмишановна Віто Григорівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Ваша трудова діяльність розпочалася на кафедрі оперативної хірургії та топографічної анатомії Тернопільського державного медичного інституту. Працюючи препараторкою Ви паралельно здобували вищу освіту вчительки української мови та літератури у Тернопільському педагогічному інституті. Згодом успішно пройшли 17-літній трудовий шлях від літературної редакції до провідної фахівчині видавництва «Укрмедкнига» ТНМУ.

Ректорат, профком і весь

колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як висококваліфіковану фахівчиню за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, жіночність, прагнення робити доб-

ро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Віто Григорівно, мирного неба, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення й життєвого оптимізму, наснаги, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Нехай добром наповниться хата,
Достатком, щирістю і сонячним теплом,
Хай буде вірних друзів в ній багато,
Прихильна доля огорта крилом!

Ректорат і профком ТНМУ імені Івана Горбачевського

30 грудня відзначає 60-літній ювілей доцент кафедри патологічної анатомії з секційним курсом та судовою медициною ТНМУ Ігор Ігорович ЮРИК

Вельмишановний Ігорю Ігоровичу!
Сердечно вітаємо Вас з 60-літтям!

Після закінчення Кременецького медичного училища, роботи за фахом, служби в армії Ви здобули вищу медичну освіту в Тернопільському державному медичному інституті та продовжили медичну кар'єру хірургом у Рожищенській центральній районній лікарні, відтак – заступником головного лікаря. Згодом вступили в аспірантуру на кафедру патологічної анатомії ТНМУ та успішно пройшли трудовий шлях асистента, доцента кафедри, завоювали авторитет

висококваліфікованого викладача.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як науковця, висококваліфікованого фахівця, талановитого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіо-

налізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Ігорю Ігоровичу, мирного неба, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

60 – не привід для печалі,
60 – це зрілість золота.
Хай до ста, а, може, ще і далі йдуть не оглядаючись літа.

Ректорат і профком ТНМУ імені Івана Горбачевського

27 грудня відзначає ювілейний день народження лаборантка кафедри патологічної анатомії з секційним курсом та судовою медициною ТНМУ Ніна Михайлівна БІЛАНІК

Вельмишановна Ніно Михайлівно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви успішно пройшли 24-літній трудовий шлях лаборантки кафедри патологічної анатомії з секційним курсом та судовою медициною, займаєтесь однією з найважливіших ділянок роботи – організацією забезпечення навчального процесу та проведення лабо-

раторних наукових досліджень.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, енергійність, чуйність, жіноча чарівність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями спеціалістів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ніно Михайлівно, миру, добробуту, доброго здоров'я, успіхів у особистому житті, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя, злагоди й затишку, довгих років радісного, щасливого життя.

Зичимо в здоров'ї вік довгий прожити,
Щоб усіх на сторіччя могли запросити,
Щоб у мирному небі Вам сонце всміхалося,
А всі Ваші мрії та плани збувалися!

Ректорат і профком ТНМУ імені Івана Горбачевського

..... КНИГОЗБІРНЯ

ВІДДІЛ КОМПЛЕКТУВАННЯ: ЗА ЛАШТУНКАМИ БІБЛІОТЕКИ ТНМУ

(Закінчення. Поч. на стор. 8)

На етапі обробки також на кожний документ, що надходить до університетської книгозбірні, наносять штрих-код, який дозволяє автоматизувати процес книговидачі.

Після обробки книжки розподіляють між відділами бібліотеки. Основним місцем зберігання фонду є читальна зала. Перші примірники будь-якого документа, що надходить до книгозбірні, потрапляють саме сюди. Решта – на абонемент.

Любомира Кіш також формує бібліотечні каталоги (електронні й традиційні) – алфавітний та систематичний, які розкривають фонд. В алфавітному каталозі інформацію про видання розміщено за абеткою, в систематичному – за системою УДК. Каталог дозволяють отримати інформації про наявність потрібних документів у фонді бібліотеки в офлайн і онлайн-режимах. Словом, робота у працівників відділу комплектування копійка, скрупульозна, кожна книжка мусить побувати в їхніх руках кілька разів, щоб вони могли якнайглибше проаналізувати її навчальну й наукову цінність та адаптувати до потреб користувачів.

Особливо цінним джерелом поповнення бібліотечного фонду є книжки, отримані в подарунок. Багато видань, до того ж зазвичай непересічних, нашій бібліотеці дарують викладачі, студенти вишу, видавництва й громадські організації та просто небайдужі громадяни. Як за-

начає Любомира Кіш, подарунки оформляють спеціальним актом, обліковують і передають у фонд. Працівники бібліотеки щиро вдячні всім дарувальникам, адже завдяки їм до бібліотечного фонду потрапляють насправді унікальні видання.

Велика подяка також університетському видавництву «Укрмедкнига». Навіть тепер, у ці складні часи, воно працює, видає підручники, посібники, монографії, які поповнюють та оновлюють фонд університетської книгозбірні, дозволяють йому залишатися сучасним й актуальним для користувачів.

Загалом нині у бібліотеці ТНМУ фонд сформовано дуже якісний. Завідувачка відділу комплектування та наукової обробки документів Любомира Кіш ретельно відстежує, щоб він якомога повніше відображав спектр українських і світових видань у галузі медицини. «Керівництво вишу ставиться з великим розумінням до потреб наших користувачів, – наголошує директорка Олена Прочів. – За десять років, які я тут працюю, ще жодного разу не було, щоб бібліотеці не виділили кошти на придбання книжок. Позиція ректора Михайла Михайловича Корди: кожен студент має мати повний комплект підручників. Як свідчать іспити «Крок», наші студенти показують чудові результати. Гадаю, це також і завдяки тому, що вони забезпечені усіма необхідними підручниками та посібниками».

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

ЛАВРЕАТИ

КОЛЕКТИВ НАУКОВЦІВ ТНМУ ОТРИМАВ ПРЕМІЮ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ЛУЧАКОВСЬКОГО

3 нагоди Дня місцевого самоврядування в Тернополі щорічно традиційно присуджують премії імені Володимира Лучаковського – першого українця-бургомистра Тернополя.

Переможців визначають у трьох номінаціях: «Майбутнє створюється сьогодні», «Культурний спадок нації» та «Інноваційний прорив року».

Премію надають тим кандидатам, які доклали вагомих зусиль до інноваційного, технологічного, наукового, суспільного, громадського, культурного розвитку та формування позитивного іміджу Тернополя.

Цього року колектив науковців Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського переміг у номінації «Майбутнє створюється сьогодні». Професор Андрій Цвях, доцент Андрій Господарський та професорка Оксана Шевчук були відзначені за роботу «Впровадження розробленого

Під час церемонії вручення премії. (Зліва направо) доцент Андрій ГОСПОДАРСЬКИЙ, професорка Оксана ШЕВЧУК, міський голова Тернополя Сергій НАДАЛ і професор Андрій ЦВЯХ

спеціалізованого медичного обладнання і лікувально-реабілітаційних методик для надання телеметричної допомоги пост-

раждалим з травмами опорно-рухового апарату».

Оксана ШЕВЧУК

РІЗНОМАНІТНИЙ ВПЛИВ ВИНОГРАДУ

Виноград можна назвати одним з найбільш корисних плодів. Він помітний за перевамою, гіпотонію, подагрі, анемію, гастрити з підвищеною секрецією, захворювань нирок, печінки, бронхів. Виноградний сік використовують у разі ангіни, безсоння, атонічних закрепі, маткових кровотеч, виснаження нервової системи. До речі, він, на відміну від інших соків, відразу надходить у кров. За своїм хімічним складом схожий на грудне жіноче молоко. Сушений виноград (родзинки) використовують як жовчогінний, протизапальний і загальнозміцнювальний засіб.

Вплив винограду на організм людини настільки різноманітний, що в медицині сформувався навіть окремий напрям «ампелотерапія» (виноградолікування). Виноград чинить загальнозміцнювальну й тонізувальну дію, нормалізує процеси кровотворення, роботу серцево-судинної системи й травного тракту. Науково доведено його камінерозчинну, кровоспинну, бактерицидну, антиоксидантну, потогінну, відхаркувальну, сечогінну, протисну та заспокійливу дію. Виноградолікування радять проводити людям, які мають серцево-судинні хвороби, артрити, ревматичні захворювання, анемію, захворювання шлунка й кишківника, дихальних

шляхів (хронічні бронхіти, пневмонія, туберкульоз), для усунення застою жовчі в жовчному міхурі, задля нормалізації обміну речовин, лікування сечокам'яної хвороби, захворювань нирок, за проблем шкіри, нервових розладів, хронічної втоми, остеохондрозу, для відновлення після хіміо- і радіотерапії під час лікування онкозахворювань, оздоровлення всього організму. Існують і протипоказання до застосування ампелотерапії, хоча їх небагато. Не рекомендують лікуватися виногра-

домом за цукрового діабету, ентероколіту із хронічними поносами, проривної виразки шлунка, рубцевого звуження стравоходу й воротаря, виразкових процесів у порожнині рота.

Універсальність ампелотерапії пояснюється тим, що у виноградних ягодах містяться майже всі потрібні організму речовини, за винятком білків і жирів. Його плоди містять: глюкозу та фруктозу (універсальні джерела енергії для

організму), органічні кислоти (чинять протизапальну, антиоксидантну, бактерицидну, протиракову дію, поліпшують обмін речовин), вітаміни – С (захищає організм від ба-

гатьох вірусних і бактеріальних інфекцій, підвищує еластичність і міцність кровоносних судин, допомагає очистити організм від отрут, активізує роботу ендокринних залоз, покращує стан печінки, сприяє зниженню рівня холестерину в крові, ефективний за лікування більшості захворювань), Е (справляє омолоджувальну дію, сповільнює старіння клітин, зміцнює імунітет, сприяє профілактиці атеросклерозу, катаракти й інших патологій), К (нормалізує процес зсідання крові, підвищує міцність судинних стінок, бере участь в енергетичних процесах, регулює рухову функцію травного тракту й роботу м'язів), каротин (підвищує опірність організму до різних інфекцій, сприяє росту й зміцненню кісток, збереженню здоров'я шкіри, волосся, зубів, ясен), фолієву кислоту (нормалізує кровотворну функцію, сприяє виробленню нових клітин),

катехіни (захищають від раку, діабету, інсульту й серцевих захворювань) і лейкоантоціани (капілярозміцнювальні й протиракові речовини), пектини (очищують організм від отрут), ферменти (потрібні для численних хімічних реакцій, які перебігають у нашому організмі), ефірні олії (мають бактерицидну, антисептичну й протизапальну дію, позитивно впливають на нервову систему), кумарини (запобігають виникненню тромбів), камедь (знижує рівень холестерину, виводить отрути), смоли (антисептична, протигнильна дія), клітковину (очищує від шлаків, нормалізує кишкову мікрофлору), мінеральні солі калію (протисклеротичний засіб, запобігає

та багато інших елементів. Перед уживанням ягоди треба ретельно промити, бажано у двох водах, адже на їхній шкірці можуть бути хімікати. Якщо виноград проковтуть здуття живота, його треба вживати без шкірки та кісточок (випльовуючи їх), проковтувати лише м'якоть. Сік для повнішого засвоєння потрібно пити невели-

кими ковтками й дуже повільно. З лікувальною метою виноград починають приймати з невеликих доз: 200-300 г на добу. Поступово доза збільшується до 1-2 кг на день, а потім знижується до первинної дози. Лікувальну дозу винограду ділять на три порції, кожен з яких з'їдають за годину до їди. Якщо замість ягід використовувати виноградний сік, то починати його прийом потрібно зі 100 мл, тобто з половини склянки, поступово доводячи кількість до 1,5 склянки за прийом. Загалом курс ампелотерапії триває від одного до двох місяців. На період лікування рекомендують вилучити з харчування жирне м'ясо, сире молоко, кисляк, кефір, чорний хліб, шоколад, гострі страви та газовані напої.

До речі, не викидайте виноградні кісточки, яких під час проведення лікування збирається чимало. Це добрий сечогінний засіб. На склянку води беруть столову ложку висушених кісточок, кип'ятять 10 хвилин на слабкому вогні. Отриманий відвар фільтрують і приймають по 1/3 склянки двічі-тричі на день. Із виноградних кісточок добувають також дуже цінну олію. На жаль, її можна приготувати лише промисловим способом.

Підготувала Лілія ЛУКАШ

ГОРОБИНА – СКАРБНИЦЯ ВІТАМІНІВ

Ягоди червоної горобини – справжня скарбниця вітамінів. За змістом аскорбіни вони перевершують цитрусові, містять багато вітамінів групи В (покращують роботу нервової системи, помітні за безсонням та депресією), вітаміну Е (рятують від передчасного старіння й проблем із серцем), вітаміну А (корисний для гостроти зору та здоров'я шкіри). Плоди горобини виводять з організму шкідливі речовини й мають протинабрякову дію. Горобиновий сік має гарну відхаркувальну дію, ефективний для лікування шлунково-кишкових захворювань, допомагає за хвороб печінки та жовчного міхура.

Ще в давнину люди помітили, що плоди мають знезаражувальну

властивість. Тому у воду кидали гілочку горобини, після чого вода набувала приємного смаку й тривалий час не псувалася. Горобина є добрим засобом для лікування й профілактики гіпертонії та атеросклерозу: приймати свіжий сік ягід по 1 ст. л. 3-4 рази на день до їди. У разі анемії (недокрів'я): 2 ч. л. плодів горобини залити двома склянками окропу, настояти одну годину та процідити. Випити за 3-4 прийоми протягом дня.

Щоб уникнути гіповітамінозу, корисно приготувати такий напій: по 0,5 ст. л. плодів горобини й шипшини залити двома склянками окропу, кип'ятити 10 хв., настояти одну добу в закритому посуді, додати за смаком мед або цукор, приймати

3-4 рази на день. Горобиновий сік приймають як жовчогінний засіб у

разі холециститу (запалення жовчного міхура) по 1 ч. л. за 30 хв. до їди.

Свіже листя має протигрибкову

дію, тому його слід ретельно розтерти та прикладати до уражених ділянок, прибинтувати. Пов'язку потрібно змінювати через день. За рясних місячних, які спричиняють зниження гемоглобіну, корисно вживання настою свіжих або сухих ягід горобини: 2 ст. л. ягід залити 0,5 л окропу, настояти до охолодження та випити протягом дня замість води.

У разі фарингіту й ларингіту для полоскання горла: 1 ст. л. соку ягід додати до однієї склянки окропу. Для цієї ж мети готують настій плодів горобини: 2 ч.

л. сухої сировини настояти у двох склянках окропу протягом години, а потім процідити.

Незважаючи на користь червоної горобини, її протипоказано застосовувати вагітним! Під час годування немовлят груддю приймання препаратів горобини в невеликих дозах зазвичай не спричиняє побічних явищ, проте їх імовірність усе ж існує, тому перед застосуванням слід обов'язково порадитися з лікарем. Крім того, потрібно бути обережним під час використання всередину цих препаратів й особам віком понад 45 років – лише після консультації лікаря.

Підготувала Лілія БАСОК

ФОРМУЛУ КРОВІ ПОКРАЩИТЬ АЙВА

Айва – запашний фрукт круглої або грушоподібної форми, з жовтватою шкіркою. У свіжому вигляді зазвичай твердий і кислий. Крім дивного аромату та незвичайного смаку, айва відрізняється цілою низкою цілющих властивостей.

Айва є однією з найдавніших рослин, які були «приручені» людиною. Стародавні лікарі ретельно вивчали та описували її корисні властивості. Так відомий лікар Середньовіччя Авіценна відкрив, що для відновлення печінки слід з'їдати раз на день пюре з двох запечених плодів, а при внутрішній кровотечі, навпаки, вживати сирі, подрібнені плоди айви. Щоб уникнути депресії, необхідно ласувати айвовим варенням на десерт. Крім того, для загального поліпшення настрою

бажано, щоб у спальні завжди були присутні вази з цими фруктами.

Сучасні вчені підтверджують, що ефірні олії, які містяться у великих кількостях у шкірках айви, є сильними антидепресантами. Але це не єдина її корисна властивість. Айва так само є загальнозміцнюваль-

ним, сечогінним, в'яжучим, протиприказковим і протибактеріальним фруктом. Його свіжі плоди можна використовувати як засіб для виведення жовчі з організму.

Завдяки високій концентрації легко засвоюваного заліза в плодах, айва радикально покращує формулу крові, швидко відновлює гемоглобін і запобігає анемії. Спробуйте змішати в блендері рівні частини плодів айви (без шкірки й насіння), курагу та мед. Отриману суміш слід зберігати в холодильнику й вживати тричі на день по столовій ложці. Це буде корисно для вагітних жінок, а також для людей, які працюють на шкідливих для здоров'я виробництвах або перенес-

ли хірургічні втручання, що призвели до великої крововтрати.

Але бажано звернути увагу на деякі критерії, за якими слід правильно обирати айву. Спочатку переконайтеся, що фрукти великі, щільні, з рівномірною жовтою шкіркою без зелених плям. Не беріть айву з впадинами, інакше вона буде швидко псуватися. Не сти додому фрукти рекомендують в окремому пакеті, адже цей фрукт дуже чутливий до ударів. Айва може зберігатися до 60 днів. Єдине, що треба зробити – це загорнути кожен плід у поліетилен і поставити в холодильник. Чим довше фрукт лежатиме, тим стануть смачнішими, духмянішими й м'якшими, у плодах збільшується вміст цукру та кислот, при цьому зникає терпкий смак.

У нашій кухні немає традиції готувати м'ясні страви з айвою, як, наприклад, в Марокко. Зате варення, компоти, випічка з айвою подobaється багатьом. Джем, пастила, мармелад з айви користуються великою популярністю в багатьох народів. Не випадково слово «мармелад» звучить португальською як «marmelada» і перекладається як варення винятково з айви.

Більшість плодів айви занадто тверді, щоб їсти їх у сирим, зате печена айва чудова. Тривала температурна обробка додасть айві червонуватого відтінку, від світло-рожевого до насиченого фіолетового, при цьому фрукти стають багатого солодшими та смачнішими.

Підготувала Лілія ЛУКАШ

ДОБРЕ СЕРЦЕ

ЧАСТИНКА ТЕПЛА ТА СМАКОЛИКИ – ДЛЯ НАШИХ ЗАХИСНИКІВ

Увесь світ захоплюється стійкістю, відважністю, сміливістю та незламністю українців. Наші мужні захисники та захисниці роблять усе можливе, щоб війна якомога менше торкалася тилу. Але, як справедливо зауважив один з військовослужбовців, «якщо українці в тилу перестануть думати про тих, хто зараз на фронті, то фронт буде там, де тил». Ми не маємо права програти в цій боротьбі, але потрібно, щоб кожен українець усвідомлював важливість співучасті у ній.

За ініціативи завідувачки кафедри іноземних мов ТНМУ імені Івана Горбачевського, професорки Надії Федчишин і викладачів кафедри нещодавно було передано продукти харчування, страви, м'ясні вироби та домашню випічку, які виготови-

ли власноруч викладачі кафедри для наших захисників, що служать на східному напрямку (105-та окрема бригада територіальної оборони України, 83 батальйон). Українські військові, які боронять нашу землю від російських окупантів, потребують на фронті, зокрема, й висококалорійних продуктів харчування. Викладачі кафедри іноземних мов неодноразово передають для військових 83 батальйону сухофрукти, кондитерські вироби, медово-імбирні чаї, продукти харчування, лікарські препарати тощо. На знак подяки наші захисники подарували для кафедри стяг з теплими словами, підписами та шеврон.

Креативний задум, щоб передати нашим захисникам частинку тепла та смачних домашніх страв був зре-

алізований, попри складну ситуацію з електроенергією, численними тривогами та обстрілами міста. Викладачі кафедри іноземних мов виготовили та надіслали на передову по 10 кілограмів вареників, пельменів, печеного м'яса та кілька кілограмів смачної домашньої випічки.

Віriamo, що добрі справи мають велику силу, прагнемо використати кожну можливість. Робити добрі вчинки можуть усі. Головне – бажання допомогти нашим захисникам. Дякуємо нашим воїнам за захист і надалі підтримуємо тих, хто стоїть на варті нашої свободи.

Галина КИТУРА, Іванна ВОРОНА, доцентки кафедри іноземних мов ТНМУ

ОБ'ЄКТИВ

Студентки фармацевтичного факультету (зліва направо) Юлія ПАЛИГА та Вероніка БРАЖНИК

Світлина Яніни ЧАЙКІВСЬКОЇ

Медичні новини зі світу

ВАКЦИНА ПРОТИ МАЛЯРІЇ, ЯКУ ВВОДЯТЬ ЧЕРЕЗ УКУС КОМАРА

Випробування спрямоване на створення імунітету проти малярії через укуси комарів, інфікованих модифікованими версіями Plasmodium falciparum, одного з паразитів, які спричиняють це захворювання. Паразити за допомогою генетичної інженерії прилипають до розвітки приблизно через шість днів після потрапляння в організм, під час вирішальної фази інфекції, коли вони розмножують-

ся в клітинах печінки. Під час випробувань майже 90% учасників, які зазнали впливу модифікованих паразитів, уникали зараження хворобою після укусів комарів-переносників малярії.

ПІДЛІТКОВИЙ ВИПАДОК ПТАШИНОГО ГРИПУ Б'Є НА СПОЛОХ

Підліток у Канаді перебуває в критичному стані після зараження версією вірусу пташиного грипу H5N1, що привело дослідників у

стан підвищеної готовності. Захворілий не працював і не жив на птахофермі, і дослідники не виявили жодних ознак зараження H5N1 у свійських тварин, залишаючи джерело їх зараження незрозумілим. Послідовності вірусного генома свідчать про те, що це мутувана форма H5N1, яка пов'язана з тією, що заражає молочну худобу у США, але може краще заражати дихальні шляхи людини. Якщо це правда, то вірус може швидко еволюціонувати, щоб перейти від птахів до людей. «Є підстави для занепокоєння», – каже імунолог Скотт Генслі. – Але це не привід панікувати».

Підготовлено за матеріалами Nature Briefing

ВІНШУВАННЯ

Редакція газети «Медична академія» щиро вітає шановних своїх читачів з Різдвом Христовим і Новим, 2025 роком.

Добра Вам, наснаги, життєрадісності, втілення всіх задумів і прagnь, Перемоги!

Хай Різдво, Новий рік з тим завітає,

Чого серце забажає!

Хай несуть свята у кожну хату

Достаток, любов, радості багато!

Хай смачна куття Вам вдасться,

Хай в сім'ї панує щастя,

Щоб весела коляда В хату радість миру принесла!

У сьогоднішньому номері використали витинанки тернопільської майстрині Галини Дудар.

Відповіді у наступному числі газети СКАНВОРД

1. Різдвяне привітання	2. [Image: Straw decorations]	3. Покрівля	4. Корольок, шарон	5. Подарунок
6. Обрядова укр. страва	7. Місто народження Іуса	8. Метод фізіотерапії	9. [Image: People on horse-drawn carriage]	10. Злакова культура
11. Вид особи	12. Стрімкий політ літака	13. Орган зору	14. Об'єднання організацій	15. Літочислення
16. Хижий птах	17. Німець фізик	18. Одиниця роботи	19. Широка популярність	20. Плікто-творний розчин
21. Героїня М. Старицького	22. Глибока довага западина	23. [Image: Bowl of porridge]	24. Обрядова новорічна пісня	25. Печуть на Святвечір
26. Укр. рідка страва	27. Барвник	28. Казкова баба	29. Одиниця вимірювання	30. [Image: Christmas tree]
31. Пристрій для риболовлі	32. Три музиканти	33. [Image: Children in winter clothes]	34. Повість М. Коцюбинського	35. Укр. місто
36. Роговець	37. Холодна зброя	38. Геометрична фігура	39. Гральна карта	40. Органу
41. Частина скелета	42. Крик ворони	43. Шанець	44. Бог кохання	45. Шлюпка
46. Визначний майстер	47. Корепилід	48. Інструмент	49. Релігійне свято	50. Художній жанр
51. [Image: Christmas stall]	52. Муз. композиція	53. Військовий табір	54. Випікає хліб	55. Сотка
56. Танцюв. крок	57. Річка в Україні та Польщі	58. 36 дюймів	59. Бик	60. Гаряче повітря
61. Настільна гра	62. Земна кора	63. Зрощувальний канал	64. Палуга	

Відповіді на сканворд, вміщений у № 23 (616), 2024 р.

- Чихуахуа
- Ховаварт
- Аванс
- Хата
- Тло
- Яр
- Атом
- «Марія»
- Гаванез
- Акіта
- Ідея
- Апломб
- Ре
- Алюр
- Ідеал
- Ом
- Юта
- Теля
- Лі
- «Антара»
- Німб
- Аншлаг
- Катер
- Тур
- Омлет
- Шпіц
- Рута
- Вар
- Ранет
- 30
- Ан
- Арк
- Іскра
- Рол
- 33
- Павло
- Гора
- Лан
- 37
- Такса
- Табло
- 39
- Карт
- 40
- Бульдог
- 41
- Берил
- 42
- Гер
- 43
- Сосюра
- 44
- Пол
- 45
- Сарай
- 46
- Догана
- 47
- Епос
- 48
- Роса
- 49
- Нюх
- 50
- Люр
- 51
- Кангал
- 52
- Рай
- 53
- Ра
- 54
- Юл